

Верховний
Суд

ОГЛЯД судової практики Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду за I півріччя 2026 року

Рішення, внесені до ЄДРСР
за період з 01.01.2026 до 30.06.2026

Supreme LAB

База правових позицій

ЗМІСТ

РОЗДІЛ І. ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ	10
І. ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ ЗАГАЛЬНОЇ ЧАСТИНИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ	10
1. Закон про кримінальну відповідальність	10
1.1. Законодавство України про кримінальну відповідальність (ст. 3 КК)	10
2. Співучасть у кримінальному правопорушенні	10
2.1. Види співучасників (ст. 27 КК)	10
2.2. Вчинення кримінального правопорушення групою осіб, групою осіб за попередньою змовою, організованою групою або злочинною організацією (ст. 28 КК)	10
3. Повторність, сукупність та рецидив кримінальних правопорушень	11
3.1. Рецидив кримінальних правопорушень (ст. 34 КК)	11
4. Обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння	11
4.1. Необхідна оборона (ст. 36 КК)	11
4.2. Уявна оборона (ст. 37 КК)	11
4.3. Виконання обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України (ст. 43-1 КК)	11
5. Звільнення від кримінальної відповідальності	12
5.1. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим (ст. 46 КК)	12
5.2. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із зміною обстановки (ст. 48 КК)	13
5.3. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності (ст. 49 КК)	13
6. Покарання та його види	13
6.1. Виправні роботи (ст. 57 КК)	13
6.2. Конфіскація майна (ст. 59 КК)	13
6.3. Обмеження волі (ст. 61 КК)	14
6.4. Довічне позбавлення волі (ст. 64 КК)	14
7. Призначення покарання	14
7.1. Загальні засади призначення покарання (ст. 65 КК)	14
7.2. Обставини, які обтяжують покарання (ст. 67 КК)	14
7.3. Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом (ст. 69 КК)	15
7.4. Призначення покарання за сукупністю вироків (ст. 71 КК)	15
7.5. Правила складання покарань та зарахування строку попереднього ув'язнення, домашнього арешту (ст. 72 КК)	16
8. Звільнення від покарання та його відбування	16
8.1. Звільнення від покарання та його відбування (ст. 74 КК)	16
8.2. Звільнення від відбування покарання з випробуванням (ст. 75 КК)	16
8.3. Звільнення від відбування покарання з випробуванням вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до семи років (ст. 79 КК)	16
9. Обмежувальні заходи	17

9.1. Обмежувальні заходи, що застосовуються до осіб, які вчинили домашнє насильство (ст. 91-1 КК).....	17
10. Інші заходи кримінально-правового характеру.....	17
10.1. Спеціальна конфіскація (ст. 96-1 КК).....	17
10.2. Випадки застосування спеціальної конфіскації (ст. 96-2 КК).....	18
II. ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ ОСОБЛИВОЇ ЧАСТИНИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ.....	18
11. Кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки України.....	18
11.1. Посягання на територіальну цілісність і недоторканність України (ст. 110 КК).....	18
11.2. Державна зрада (ст. 111 КК).....	18
11.3. Колабораційна діяльність (ст. 111-1 КК).....	19
11.4. Диверсія (ст. 113 КК).....	21
11.5. Перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань (ст. 114-1 КК).....	22
11.6. Несанкціоноване поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану (ст. 114-2 КК)...	22
12. Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи.....	22
12.1. Умисне вбивство (ст. 115 КК).....	22
12.2. Неналежне виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником (ст. 140 КК).....	23
13. Кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи.....	23
13.1. Торгівля людьми (ст. 149 КК).....	23
14. Кримінальні правопорушення проти власності.....	24
14.1. Грабіж (ст. 186 КК).....	24
14.2. Шахрайство (ст. 190 КК).....	24
14.3. Самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво (ст. 197-1 КК).....	25
15. Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності.....	25
15.1. Ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) (ст. 212 КК) ...	25
16. Кримінальні правопорушення проти довкілля.....	25
16.1. Забруднення або псування земель (ст. 239 КК).....	25
16.2. Порушення правил охорони або використання надр, незаконне видобування корисних копалин (ст. 240 КК).....	25
16.3. Незаконна порубка або незаконне перевезення, зберігання, збут лісу (ст. 246 КК).....	26
17. Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки.....	26
17.1. Встановлення або поширення злочинного впливу (ст. 255-1 КК).....	26
17.2. Бандитизм (ст. 257 КК).....	26

17.3. Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (ст. 263 КК).....	26
18. Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту ...	27
18.1. Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами (ст. 286 КК).....	27
18.2. Незаконне заволодіння транспортним засобом (ст. 289 КК).....	27
19. Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності.....	28
19.1. Хуліганство (ст. 296 КК)	28
20. Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення	28
20.1. Контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів (ст. 305 КК)	28
20.2. Схиляння до вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів (ст. 315 КК)	28
20.3. Незаконна видача рецепта на право придбання наркотичних засобів або психотропних речовин (ст. 319 КК).....	29
21. Кримінальні правопорушення у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації.....	29
21.1. Незаконне переправлення осіб через державний кордон України (ст. 332 КК).....	29
21.2. Ухилення від призову на військову службу під час мобілізації, на особливий період, на військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період (ст. 336 КК).....	30
22. Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів.....	31
22.1. Опір представникові влади, працівникові правоохоронного органу, державному виконавцю, приватному виконавцю, члену громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовцеві, уповноваженій особі Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (ст. 342 КК).....	31
22.2. Посягання на життя працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця (ст. 348 КК)	31
22.3. Примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань (ст. 355 КК).....	32
22.4. Підроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів (ст. 358 КК)	32
23. Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг	32
23.1. Перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу (ст. 365 КК)	32

23.2. Службова недбалість (ст. 367 КК)	32
23.3. Зловживання впливом (ст. 369-2 КК)	33
24. Кримінальні правопорушення проти правосуддя	33
24.1. Завідомо незаконні затримання, привід, домашній арешт або тримання під вартою (ст. 371 КК)	33
24.2. Невиконання судового рішення (ст. 382 КК)	34
25. Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення)	34
25.1. Поняття військового кримінального правопорушення (ст. 401 КК)	34
25.2. Непокора (ст. 402 КК)	34
25.3. Самовільне залишення військової частини або місця служби (ст. 407 КК)	35
25.4. Дезертирство (ст. 408 КК)	35
26. Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку	35
26.1. Виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії російської федерації проти України, глорифікація її учасників (ст. 436-2 КК)	35
26.2. Воєнні злочини (ст. 438 КК)	36
РОЗДІЛ II. ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ	37
1. Засади кримінального провадження	37
1.1. Повага до людської гідності (ст. 11 КПК)	37
1.2. Презумпція невинуватості та забезпечення доведеності вини (ст. 17 КПК)	37
1.3. Забезпечення права на захист (ст. 20 КПК)	37
1.4. Мова, якою здійснюється кримінальне провадження (ст. 29 КПК)	38
2. Суд, сторони та інші учасники кримінального провадження	38
2.1. Територіальна підсудність (ст. 32 КПК)	38
2.2. Керівник органу досудового розслідування (ст. 39 КПК)	38
2.3. Слідчий органу досудового розслідування (ст. 40 КПК)	38
2.4. Дізнавач (ст. 40-1 КК)	39
2.5. Залучення захисника слідчим, прокурором, слідчим суддею чи судом для здійснення захисту за призначенням (ст. 49 КПК)	39
2.6. Відмова від захисника або його заміна (ст. 54 КПК)	39
2.7. Представник потерпілого (ст. 58 КПК)	40
3. Докази і доказування	40
3.1. Докази (ст. 84 КПК)	40
3.2. Належність доказів (ст. 85 КПК)	41
3.3. Допустимість доказу (ст. 86 КПК)	42
3.4. Недопустимість доказів, отриманих внаслідок істотного порушення прав та свобод людини (ст. 87 КПК)	42
3.5. Зберігання речових доказів і документів та вирішення питання про спеціальну конфіскацію (ст. 100 КПК)	43
3.6. Висновок експерта (ст. 101 КПК)	43

3.7. Зміст висновку експерта (ст. 102 КПК).....	44
4. Фіксування кримінального провадження. Процесуальні рішення	44
4.1. Протокол (ст. 104 КПК).....	44
4.2. Додатки до протоколів (ст. 105 КПК).....	44
5. Процесуальні витрати	44
5.1. Види процесуальних витрат (ст. 118 КПК)	44
5.2. Витрати на правову допомогу (ст. 120 КПК)	45
5.3. Розподіл процесуальних витрат (ст. 124 КПК).....	45
6. Відшкодування (компенсація) шкоди у кримінальному провадженні, цивільний позов, виплата винагороди викривачу	45
6.1. Відшкодування (компенсація) шкоди потерпілому (ст. 127 КПК)	45
6.2. Цивільний позов у кримінальному провадженні (ст. 128 КПК).....	46
6.3. Вирішення цивільного позову в кримінальному провадженні (ст. 129 КПК).....	46
7. Запобіжні заходи, затримання особи.....	47
7.1. Тримання під вартою (ст. 183 КПК)	47
7.2. Затримання уповноваженою службовою особою (ст. 208 КПК)	47
8. Загальні положення досудового розслідування	47
8.1. Початок досудового розслідування (ст. 214 КПК).....	47
8.2. Підслідність (ст. 216 КПК)	48
8.3. Об'єднання і виділення матеріалів досудового розслідування (ст. 217 КПК).....	49
8.4. Строки досудового розслідування (ст. 219 КПК).....	49
9. Слідчі (розшукові) дії.....	49
9.1. Вимоги до проведення слідчих (розшукових) дій (ст. 223 КПК).....	49
9.2. Пред'явлення особи для впізнання (ст. 228 КПК).....	50
9.3. Обшук (ст. 234 КПК)	50
9.4. Виконання ухвали про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи (ст. 236 КПК).....	51
9.5. Огляд (ст. 237 КПК).....	51
9.6. Отримання зразків для експертизи (ст. 245 КПК)	52
10. Негласні слідчі (розшукові) дії.....	53
10.1. Слідчий суддя, який здійснює розгляд клопотань щодо негласних слідчих (розшукових) дій (ст. 247 КПК)	53
10.2. Контроль за вчиненням злочину (ст. 271 КПК).....	53
10.3. Використання конфіденційного співробітництва (ст. 275 КПК)	53
11. Закінчення досудового розслідування. Продовження строку досудового розслідування.....	54
11.1. Закриття кримінального провадження та провадження щодо юридичної особи (ст. 284 КПК).....	54
11.2. Відкриття матеріалів іншій стороні (ст. 290 КПК).....	54
11.3. Обвинувальний акт і реєстр матеріалів досудового розслідування (ст. 291 КПК)	55

12. Особливості спеціального досудового розслідування кримінальних правопорушень.....	55
12.1. Загальні положення спеціального досудового розслідування (ст. 297-1 КПК).....	55
13. Особливості досудового розслідування кримінальних проступків	55
13.1. Клопотання прокурора про розгляд обвинувального акта у спрощеному провадженні (ст. 302 КПК)	55
14. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування	56
14.1. Ухвали слідчого судді, які можуть бути оскаржені під час досудового розслідування (ст. 309 КПК)	56
15. Підготовче провадження	56
15.1. Складання досудової доповіді (ст. 314-1 КПК).....	56
15.2. Вирішення питань, пов'язаних з підготовкою до судового розгляду (ст. 315 КПК).....	56
16. Судовий розгляд.....	57
16.1. Проведення експертизи за ухвалою суду (ст. 332 КПК)	57
16.2. Проведення процесуальних дій у режимі відеоконференції під час судового провадження (ст. 336 КПК).....	57
16.3. Зміна обвинувачення в суді (ст. 338 КПК).....	57
16.4. Визначення обсягу доказів, що підлягають дослідженню, та порядку їх дослідження (ст. 349 КПК).....	57
16.5. Допит свідка (ст. 352 КПК).....	58
16.6. Судові дебати (ст. 364 КПК)	58
17. Судові рішення.....	58
17.1. Порядок ухвалення судових рішень, їх форма (ст. 371 КПК).....	58
17.2. Проголошення судового рішення (ст. 376 КПК).....	58
17.3. Виправлення описок і очевидних арифметичних помилок у судовому рішенні (ст. 379 КПК).....	59
17.4. Роз'яснення судового рішення (ст. 380 КПК)	59
18. Провадження в суді апеляційної інстанції	60
18.1. Судові рішення, які можуть бути оскаржені в апеляційному порядку (ст. 392 КПК).....	60
18.2. Право на апеляційне оскарження (ст. 393 КК).....	60
18.3. Особливості апеляційного оскарження окремих судових рішень (ст. 394 КПК).....	60
18.4. Порядок і строки апеляційного оскарження (ст. 395 КПК).....	61
18.5. Вимоги до апеляційної скарги (ст. 396 КПК)	61
18.6. Залишення апеляційної скарги без руху, її повернення або відмова відкриття провадження (ст. 399 КПК).....	62
18.7. Підготовка до апеляційного розгляду (ст. 401 КПК)	63
18.8. Відмова від апеляційної скарги, зміна і доповнення апеляційної скарги під час апеляційного провадження (ст. 403 КПК)	63

18.9. Межі перегляду судом апеляційної інстанції (ст. 404 КПК)	63
18.10. Апеляційний розгляд (ст. 405 КПК)	64
18.11. Істотні порушення вимог кримінального процесуального закону (ст. 412 КПК)	64
19. Провадження в суді касаційної інстанції	65
19.1. Відкриття касаційного провадження (ст. 428 КПК)	65
20. Провадження за нововиявленими або виключними обставинами	65
20.1. Підстави для здійснення кримінального провадження за нововиявленими або виключними обставинами (ст. 459 КПК)	65
20.2. Відкриття кримінального провадження за нововиявленими або виключними обставинами (ст. 464 КПК)	65
20.3. Порядок здійснення перегляду судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами (ст. 466 КПК)	65
21. Кримінальне провадження щодо діяння, кримінальна протиправність якого була встановлена законом, що втратив чинність	66
21.1. Особливості судового провадження (ст. 479-2 КПК)	66
22. Кримінальне провадження щодо окремої категорії осіб	66
22.1. Повідомлення про підозру (ст. 481 КПК)	66
23. Кримінальне провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру	66
23.1. Порядок здійснення досудового розслідування у кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів медичного характеру та щодо обмежено осудних осіб (ст. 504 КПК)	66
24. Видача осіб, які вчинили кримінальне правопорушення (екстрадиція)	67
24.1. Зарахування строку тримання виданої особи під вартою (ст. 577 КПК)	67
25. Особливий режим досудового розслідування, судового розгляду в умовах воєнного стану	67
25.1. Особливий режим кримінального провадження в умовах воєнного стану (ст. 615 КПК)	67

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ

ВП	Велика Палата Верховного Суду
ВС	Верховний Суд
ДТП	дорожньо-транспортна пригода
ЕКПЛ	Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (Європейська конвенція з прав людини)
ЄРДР	Єдиний реєстр досудових розслідувань
ЄСПЛ	Європейський суд з прав людини
Закон	Закон України
ЗСУ	Збройні Сили України
КК	Кримінальний кодекс України
ККС	Касаційний кримінальний суд у складі Верховного Суду
КПК	Кримінальний процесуальний кодекс України
НМДГ	неоподатковуваний мінімум доходів громадян
НСРД	негласні слідчі (розшукові) дії
ОП	об'єднана палата Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду
ТЦК та СП	територіальний центр комплектування та соціальної підтримки
ЦК	Цивільний кодекс України

РОЗДІЛ І. ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

І. ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ ЗАГАЛЬНОЇ ЧАСТИНИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

1. Закон про кримінальну відповідальність

1.1. Законодавство України про кримінальну відповідальність (ст. 3 КК)

Закон, який визначає особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей, не є законом про кримінальну відповідальність, не вносить змін до КК та не встановлює підстав для звільнення від кримінальної відповідальності за участь у терористичній організації (ст. 258-3 КК)

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 12.02.2026 у справі № 522/1621/24 (провадження № 51-825км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134197254>

2. Співучасть у кримінальному правопорушенні

2.1. Види співучасників (ст. 27 КК)

Кримінальний процесуальний закон не містить обмежень щодо засудження пособника за обставин, коли провадження щодо виконавця злочину виділене та зупинене

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 15.01.2026 у справі № 369/12790/18 (провадження № 51-3286км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133475372>

2.2. Вчинення кримінального правопорушення групою осіб, групою осіб за попередньою змовою, організованою групою або злочинною організацією (ст. 28 КК)

Злочин визнається вчиненим групою осіб, якщо його спільно вчинили два або більше виконавців без попередньої змови. У цих випадках діяльність одного виконавця поєднується з діяльністю іншого в процесі вчинення злочину, а змова про скоєння злочину відбувається не до початку, а під час вчинення кримінального правопорушення, розпочатого хоча б одним з виконавців

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 07.04.2026 у справі № 755/18292/23 (провадження № 51-2855км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135733989>

При кваліфікації злочину, вчиненого організованою групою, на перше місце виходить не індивідуальна роль кожного учасника в посяганні та характер виконуваних ним дій, а власне участь особи у групі, яка вчиняє злочин. Кожний учасник організованої групи несе відповідальність за всі злочини, вчинені такою групою, а тому кожному її учаснику за будь-якої форми його участі інкримінується спільний злочинний результат, якого група досягла

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 01.06.2026 справа № 671/1319/20 (провадження № 51-4686км20) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137111217>

3. Повторність, сукупність та рецидив кримінальних правопорушень

3.1. Рецидив кримінальних правопорушень (ст. 34 КК)

Якщо рецидив злочинів утворює одночасно і їх повторність, передбачену у статті чи частині статті Особливої частини КК як ознаку злочину, що впливає на його кваліфікацію, то за змістом ч. 4 ст. 67 КК суд не може ще раз врахувати ні повторності, ні рецидиву злочину при призначенні покарання як обставину, що обтяжує покарання

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 28.01.2026 у справі № 161/20739/24 (провадження № 51-3720км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133750304>

4. Обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння

4.1. Необхідна оборона (ст. 36 КК)

Незаконне поводження зі зброєю під час воєнного стану не ототожнюється з аналогічними діями у мирний час та може розглядатися як стан крайньої необхідності за умови реальної загрози збройного захоплення міста, якщо умисел особи спрямований на захист України від агресії, а не на свідоме порушення закону

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 22.01.2026 у справі № 554/4208/22 (провадження № 51-1736км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133719570>

4.2. Уявна оборона (ст. 37 КК)

Якщо особа, перебуваючи в стані уявної оборони (ч. 3 ст. 37 КК), не усвідомлювала і не могла усвідомлювати помилковості свого припущення щодо наявності суспільно небезпечного посягання, проте обраний нею спосіб та інтенсивність захисту (зокрема, застосування вогнепальної зброї, кількість пострілів, локалізація поранень) були явно надмірними і не відповідали обстановці, яку вона сприймала як небезпечну, її дії підлягають кваліфікації за ст. 124 КК як умисне заподіяння тяжких тілесних ушкоджень у разі перевищення меж необхідної оборони

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 16.04.2026 у справі № 585/3835/17 (провадження № 51-4061км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135845323>

4.3. Виконання обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України (ст. 43-1 КК)

Незаконне поводження з вогнепальною зброєю на території, де не ведуться активні бойові дії, які викликали б необхідність її застосування, не відповідає обстановці відсічі та стримуванню збройної агресії і не охоплюється виправданим ризиком, передбаченим ст. 43-1 КК

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 31.03.2026 у справі № 607/18500/23 (провадження № 51-3679км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135655435>

5. Звільнення від кримінальної відповідальності

5.1. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим (ст. 46 КК)

Для застосування інституту звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим потрібно встановити наявність лише тих умов і підстав, які безпосередньо зазначені у ст. 46 КК. Встановлення інших додаткових вимог як передумови для застосування положень цієї статті є неправильним

Постанова ОП ККС ВС від 01.06.2026 справа № 629/612/25 (провадження № 51-4265кмо25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137226622>

Якщо обвинувачений під час участі у судовому засіданні в режимі відеоконференцзв'язку повідомив, що через погану якість звуку не все зрозумів про своє звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з його примиренням з потерпілим, то суд повинен вжити заходів для повторного роз'яснення обвинуваченому правових наслідків застосування положень ст. 46 КК і переконатися в тому, що ці наслідки йому зрозумілі і він усвідомлено погодився на таке звільнення від кримінальної відповідальності з подальшим закриттям кримінального провадження

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 21.01.2026 у справі № 446/640/22 (провадження № 51-3647км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133579187>

Вчинення особою домашнього насильства (ст. 126-1 КК), яке є умисним нетяжким злочином, виключає можливість звільнення її від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням з потерпілим на підставі ст. 46 КК

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 17.02.2026 у справі № 449/287/25 (провадження № 51-2873км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134323129>

Винуватість особи може бути встановлена лише обвинувальним вироком суду. Тому перебування на розгляді в суді обвинувального акта щодо особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, передбачене ст. 128 КК, за відсутності відповідного судового рішення, не вказує на доведеність вчинення іншого злочину, а тому не перешкоджає звільненню такої особи від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим на підставі ст. 46 КК

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 06.05.2026 у справі № 462/9530/24 (провадження № 51-255км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136428050>

Якщо кримінальні правопорушення розглядаються судом в одному кримінальному провадженні, наявність ознак реальної сукупності унеможливорює застосування ст. 46 КК

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 14.05.2026 у справі № 371/111/25 (провадження № 51-4838км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136627797>

5.2. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із зміною обстановки (ст. 48 КК)

Дії обвинуваченого, який ухилився від військової служби під час мобілізації на особливий період і був засуджений за ст. 336 КК, а потім після ухвалення рішень судом першої і апеляційної інстанцій почав проходити військову службу в ЗСУ, не дають підстав для застосування судом касаційної інстанції положень ст. 48 КК

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 05.03.2026 у справі № 581/4/24 (провадження № 51-4054км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134766237>

5.3. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності (ст. 49 КК)

Період, на який апеляційний суд зупиняє кримінальне провадження, зокрема, на підставі ст. 335 КПК у зв'язку з проходженням особою військової служби, не зупиняє перебігу строку давності притягнення особи до кримінальної відповідальності

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 12.05.2026 у справі № 607/15056/21 (провадження № 51-101км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136505507>

6. Покарання та його види

6.1. Виправні роботи (ст. 57 КК)

Призначення державному службовцю покарання у виді виправних робіт є неправильним застосуванням закону України про кримінальну відповідальність

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 12.02.2026 у справі № 756/5837/20 (провадження № 51-1911км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134160097>

6.2. Конфіскація майна (ст. 59 КК)

Для призначення додаткового покарання у виді конфіскації майна за незаконне заволодіння транспортним засобом (ч. 2 ст. 289 КК) суд має встановити наявність корисливого мотиву у діях винної особи. Відсутність корисливого мотиву виключає можливість застосування конфіскації майна, навіть якщо вона передбачена санкцією статті

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 12.01.2026 у справі № 643/12184/20 (провадження № 51-2233км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133349169>

Якщо обвинуваченому не інкримінується вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 307 КК, з корисливого мотиву, це виключає застосування конфіскації майна як додаткового покарання

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 28.05.2026 у справі № 161/1641/25 (провадження № 51-806км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137028037>

6.3. Обмеження волі (ст. 61 КК)

Оскільки на момент ухвалення вироку обвинувачена була вагітною, то призначення їй покарання у виді обмеження волі суперечить вимогам ч. 3 ст. 61 КК

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 06.05.2026 у справі № 155/439/25 (провадження № 51-715км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136392415>

6.4. Довічне позбавлення волі (ст. 64 КК)

Покарання у виді довічного позбавлення волі (ст. 64 КК) застосовується у випадках, коли необхідність такого призначення обумовлюється особливими обставинами, що обтяжують відповідальність, виключною небезпечністю особи винного. Вказаний вид покарання призначається з урахуванням таких відомостей, як наявність судимостей в особи, у тому числі за вчинення тяжких насильницьких злочинів, негативних характеристик з місця проживання, що, в свою чергу, свідчить про небажання особи стати на шлях виправлення і, як наслідок, про нехтування загальнолюдськими цінностями, зокрема життям іншої людини

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 14.01.2026 у справі № 243/1083/23 (провадження № 51-3629км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133421601>

7. Призначення покарання

7.1. Загальні засади призначення покарання (ст. 65 КК)

Кримінальним законом не передбачено можливості призначення покарання за окремими епізодами злочинної діяльності, відповідальність за які передбачено однією частиною статті КК

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 21.05.2026 у справі № 450/1952/18 (провадження № 51-4608км19) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136882517>

7.2. Обставини, які обтяжують покарання (ст. 67 КК)

Для застосування обставини, яка обтяжує покарання, передбаченої п. 11 ч. 1 ст. 67 КК, необхідно встановити факт дії воєнного стану, причинний зв'язок між умовами такого стану та способом вчинення злочину, використання винним об'єктивних обмежень або особливостей правового режиму для полегшення реалізації злочинного наміру.

У разі вчинення обвинуваченим пособництва в підробленні документів за попередньою змовою групою осіб та використання завідомо підроблених документів, які підтверджували наявність підстав для виїзду за межі України в період дії воєнного стану, коли виїзд чоловіків призовного віку був обмежений, застосування обставини, що обтяжує покарання, а саме вчинення злочину

з використанням умов воєнного стану, є правомірним, оскільки встановлено зв'язок між умовами воєнного стану та способом вчинення злочину

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 19.02.2026 у справі № 163/790/24 (провадження № 51-1825км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134323187>

7.3. Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом (ст. 69 КК)

При реальній сукупності злочинів суд, застосовуючи ст. 69 КК, повинен окремо зазначити, які саме пом'якшуючі обставини він враховує щодо кожного кримінального правопорушення та яким чином вони істотно знижують ступінь тяжкості конкретного злочину

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 24.03.2026 у справі № 456/6342/23 (провадження № 51-3819км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135589860>

Неодноразове притягнення правопорушника до адміністративної відповідальності за порушення ПДР у стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння негативно характеризує його особу в аспекті застосування приписів ст. 69 КК, адже свідчить про стале небажання дотримуватися встановлених правил у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 11.06.2026 у справі № 404/5854/24 (провадження № 51-684км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137414082>

7.4. Призначення покарання за сукупністю вироків (ст. 71 КК)

Призначення судом покарання за сукупністю вироків із застосуванням принципу поглинення менш суворого покарання більш суворим, у тому ж розмірі, який був призначений за новий злочин, суперечить положенням ст. 71 КК

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 14.04.2026 у справі № 381/265/24 (провадження № 51-4196км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135889086>

Якщо засуджена на момент постановлення нового вироку повністю відбула покарання у виді конфіскації майна, призначеного попереднім вироком, його приєднання до остаточного покарання за сукупністю вироків не узгоджується з вимогами ст. 71 КК

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 09.06.2026 у справі № 610/1366/25 (провадження № 51-4100км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137375788>

Той факт, що під час досудового розслідування у цьому кримінальному провадженні засуджений відбував покарання за іншим вироком, однак тримався під вартою не в колонії, а в СІЗО, не створює підстав для застосування положень ст. 71 КК чи зарахування покарання

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 10.03.2026 у справі № 284/49/19 (провадження № 51-3413км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134881167>

7.5. Правила складання покарань та зарахування строку попереднього ув'язнення, домашнього арешту (ст. 72 КК)

Перебування обвинуваченого під вартою в іншому кримінальному провадженні повинно бути враховане під час ухвалення остаточного судового рішення у тій справі, в межах якої до нього було застосовано запобіжний захід у виді тримання під вартою

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 19.03.2026 у справі № 335/6584/22 (провадження № 51-492км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135124524>

8. Звільнення від покарання та його відбування

8.1. Звільнення від покарання та його відбування (ст. 74 КК)

У разі встановлення винуватості особи у вчиненні кримінального правопорушення, строк давності якого на час ухвалення вироку вплив, суд виразом признає засудженій особі покарання згідно із загальними засадами, передбаченими ст. 65 КК, і одночасно звільняє її від цього покарання. Якщо строки давності вплили на стадії апеляційного розгляду, апеляційний суд, у разі залишення в силі вироку в частині засудження, має змінити вирок і звільнити засуджену особу від покарання, визначеного судом першої інстанції

Постанова ОП ККС ВС від 18.05.2026 у справі № 214/43/19 (провадження № 51-1650км21) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136882490>

8.2. Звільнення від відбування покарання з випробуванням (ст. 75 КК)

Звільнення особи на підставі ст. 75 КК від відбування остаточного покарання, визначеного за сукупністю кримінальних правопорушень, до якої входить корупційне кримінальне правопорушення, передбачене ч. 4 ст. 354 КК, є неправильним застосуванням закону про кримінальну відповідальність

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 07.04.2026 у справі № 727/1332/25 (провадження № 51-3900км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135577404>

8.3. Звільнення від відбування покарання з випробуванням вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до семи років (ст. 79 КК)

Звільнення від відбування покарання з випробуванням вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до семи років, є правом, а не обов'язком суду. Для застосування ст. 79 КК суд має встановити формально-юридичні (що містяться безпосередньо у ст. 79 КК і стосуються певних ознак особи) та оціночні підстави (індивідуальні особливості конкретного кримінального провадження, характер дій винної особи, її спосіб життя тощо), виходячи з пріоритету інтересів дитини та її виховання в сімейному оточенні

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 28.04.2026 у справі № 697/252/25 (провадження № 51-592км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136114402>

Перебування на службі в ЗСУ обвинуваченої, яка має дитину віком до семи років, унеможливорює здійснення нею постійного догляду за дитиною та виключає можливість її звільнення від відбування покарання з випробуванням на підставі ст. 79 КК

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 19.05.2026 у справі № 686/30843/21 (провадження № 51-2499км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136900775>

9. Обмежувальні заходи

9.1. Обмежувальні заходи, що застосовуються до осіб, які вчинили домашнє насильство (ст. 91-1 КК)

Застосування до обвинуваченого, який протягом тривалого часу вчиняв домашнє насильство щодо своєї матері похилого віку, обмежувальних заходів, передбачених пунктами 4, 5 ст. 91-1 КК, базується на вимогах КК, є вмотивованим, обґрунтованим і необхідним з метою запобігання неодноразовому насильству та його припинення, так само погроз його застосування

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 19.02.2026 у справі № 148/2742/24 (провадження № 51-3200км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134323111>

10. Інші заходи кримінально-правового характеру

10.1. Спеціальна конфіскація (ст. 96-1 КК)

Відповідно до статей 96-1, 96-2 КК майно, що перебуває у спільній власності, підлягає спеціальній конфіскації, якщо співвласник, який є правопорушником, використав його як знаряддя чи засіб вчинення кримінального правопорушення.

Якщо майно, яке було використано як знаряддя чи засіб вчинення кримінального правопорушення, перебуває у спільній власності подружжя і воно було використано одним із подружжя в ході вчинення кримінального караного діяння, то таке майно підлягає спеціальній конфіскації в повному обсязі, оскільки його власник (той з подружжя, який вчинив кримінальне правопорушення) усвідомлено використав його в протиправних цілях

Постанова ОП ККС ВС від 02.02.2026 у справі № 669/338/24 (провадження № 51-5214кмо24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133947342>

Відсутність у формулюванні обвинувачення, визнаного судом доведеним, та в матеріалах кримінального провадження даних про використання мобільного телефона під час або для вчинення кримінального правопорушення унеможливорює його спеціальну конфіскацію, а тому телефон підлягає поверненню власнику

Постанова колегії суддів Третньої судової палати ККС ВС від 29.04.2026 у справі № 357/9031/24 (провадження № 51-234км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136236988>

10.2. Випадки застосування спеціальної конфіскації (ст. 96-2 КК)

Оскільки транспортний засіб є неподільною річчю в розумінні ст. 183 ЦК, то чоловік/дружина особи, яка незаконно використала його під час вчинення кримінального правопорушення, має право ініціювати провадження в порядку цивільного судочинства для визначення та відшкодування грошової вартості своєї частки у спільній сумісній власності на транспортний засіб, до якого застосовано спеціальну конфіскацію, у тому разі, якщо йому / їй не було відомо про його незаконне використання під час вчинення кримінального правопорушення (ч. 9 ст. 100 КПК)

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 03.03.2026 справі № 307/2796/20 (провадження № 51-4140км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134688258>

II. ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ ОСОБЛИВОЇ ЧАСТИНИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

11. Кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки України

11.1. Посягання на територіальну цілісність і недоторканність України (ст. 110 КК)

Суб'єкт кримінального правопорушення, передбаченого ст. 110 КК, – загальний, а диспозиція вказаної статті в системному тлумаченні із ч. 2 ст. 18 КК не містить посилань про вчинення цього злочину лише певною особою. З огляду на це твердження сторони захисту про те, що місцевий суд не встановив, чи можна віднести обвинувачену до спеціального суб'єкта злочину – представника влади іншої держави, є необґрунтованими

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 16.04.2026 у справі № 686/20911/22 (провадження № 51-2828км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135889069>

Визнання інших державних утворень, «днр» та «лнр», у межах міжнародно визнаних кордонів України, є діями, спрямованими на зміну меж території та державного кордону України, і утворюють склад злочину, передбаченого ст. 110 КК

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 02.04.2026 у справі № 607/6413/23 (провадження № 51-3334км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135479303>

11.2. Державна зрада (ст. 111 КК)

Державна зрада не передбачає обов'язкової ознаки діяння у виді передання інформації з обмеженим доступом. У зв'язку з цим наявність чи відсутність у відкритих джерелах відомостей, які обвинувачений передавав представникам держави-агресора, не має вирішального значення для кваліфікації його дій, оскільки такі його діяння були спрямовані на надання допомоги представникам РФ у проведенні підривної діяльності проти України, що могло завдати шкоди обороноздатності та державній безпеці України.

Відсутність у вироку суду окремого твердження щодо переданої інформації як такої, що завдала «шкоду інтересам та національній безпеці України», не впливає на правильність правової кваліфікації дій особи за ст. 111 КК

Постанова колегії суддів Третньої судової палати ККС ВС від 28.01.2026 у справі № 522/9890/23 (провадження № 51-6109км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133719636>

Систематична передача громадянином України чутливих для держави даних про розташування військових об'єктів, техніки й особового складу підрозділів ЗСУ кваліфікується як надання іноземній державі, іноземній організації або їх представникам допомоги в проведенні підривної діяльності проти України, тобто як державна зрада (ст. 111 КК)

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 12.02.2026 у справі № 497/2392/22 (провадження № 51-976км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134124010>

Вчинення дій, спрямованих на допомогу окупаційній владі у примусовій паспортизації громадян України, які проживають на тимчасово окупованих територіях, може розцінюватися як таке, що заподіює шкоду національній безпеці України та утворює склад кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 111 КК

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 02.04.2026 у справі № 334/4071/23 (провадження № 51-2756км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135515716>

У діях особи, яка вчинила одне діяння – брала участь у незаконних виборах до незаконного органу влади, створеного на тимчасово окупованій території, однак якій не інкриміновано інших діянь, відсутній склад державної зради (ч. 2 ст. 111 КК), оскільки ці дії охоплюються диспозицією ч. 5 ст. 111-1 КК та є колабораційною діяльністю

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 10.03.2026 у справі № 569/4319/24 (провадження № 51-2012км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135000625>

11.3. Колабораційна діяльність (ст. 111-1 КК)

Публічне заперечення здійснення збройної агресії РФ проти України як форма колабораційної діяльності за ч. 1 ст. 111-1 КК може бути вчинене на території України, яка не є окупованою, і доводиться показаннями свідків незалежно від фіксації ними висловлювань аудіо- чи відеозаписами.

Недоведеність часу вчинення діяння, яке охоплюється складом кримінального правопорушення, передбаченого нормою, що набрала чинності після початку подій, виключає кримінальну відповідальність та є підставою для виправдання

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 26.05.2026 у справі № 740/4456/22 (провадження № 51-4916км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137027958>

Відсутність трудової книжки та наказів про призначення особи на посаду у незаконно створеному органі на тимчасово окупованій території не виключає факту вчинення особою колабораційної діяльності, якщо сукупність доказів у кримінальному провадженні є достатньою для констатації факту добровільного зайняття посади на тимчасово окупованій території

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 27.01.2026 у справі № 186/650/22 (провадження № 51-3289км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133719639>

Участь громадянки України у проведенні незаконного референдуму на тимчасово окупованій території за відсутності доказів примусу та за можливості відмови від участі в цих незаконних діях свідчить про її добровільну згоду і підлягає кваліфікації за ч. 5 ст. 111-1 КК

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 07.05.2026 у справі № 766/8881/23 (провадження № 51-661км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136428065>

Створення або функціонування закладу освіти на тимчасово окупованій території, а також виконання його керівником організаційно-розпорядчих та адміністративно-господарських функцій у межах діяльності такого закладу за відсутності ознак органу влади не утворює складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 5 ст. 111-1 КК

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 25.02.2026 у справі № 766/12766/23 (провадження № 51-4057км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134499602>

Твердження особи про зайняття посади у створеній державою-агресором окупаційній адміністрації внаслідок примусу, без будь-яких підтверджувальних даних застосування до неї з боку окупаційної влади заходів фізичного й психологічного характеру, свідчить про конкретний вибір особи і добровільне зайняття такої посади та наявність у її діях складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 5 ст. 111-1 КК

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 12.02.2026 у справі № 644/2676/23 (провадження № 51-4988км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134123987>

Зайняття особою посади в незаконно створеному органі влади на тимчасово окупованій території, поєднане з висвітленням нею цієї діяльності в соціальних мережах на своїй сторінці, свідчить про відсутність примусу щодо неї, добровільність її дій та наявність прямого умислу на колабораційну діяльність (ч. 5 ст. 111-1 КК)

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 24.02.2026 у справі № 161/16094/24 (провадження № 51-3167км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134766234>

Суди повинні чітко розмежовувати форми колабораційної діяльності, визначені ч. 6 ст. 111-1 КК, а саме організацію і проведення заходів політичного характеру та здійснення інформаційної діяльності у співпраці з державою-агресором з урахуванням примітки до цієї статті, де роз'яснено суть цих термінів

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 20.01.2026 у справі № 183/8535/22 (провадження № 51-4231км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133828713>

Окупація території АР Крим і встановлення на цій території окупаційних органів судової влади мали відкритий характер, а тому повнолітній громадянин України, який зайняв у незаконному органі судової влади посаду голови суду, усвідомлював суспільно небезпечний характер свого діяння, передбачав його суспільно небезпечні наслідки і бажав їх настання, тобто діяв з прямим умислом на вчинення колабораційної діяльності (ч. 7 ст. 111-1 КК)

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 07.04.2026 у справі № 758/13882/23 (провадження № 51-4070км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135577297>

Допомога у веденні бойових дій проти ЗСУ є ознакою колабораційної діяльності, визначеної у ст. 111-1 КК, яка може виявлятися, зокрема, у наданні представнику держави-агресора військово значущих відомостей. Встановлення факту надання особою інформації військовослужбовцю рф, який належить до збройного формування, створеного на тимчасово окупованій території, свідчить про наявність ознак колабораційної діяльності, визначеної у ч. 7 ст. 111-1 КК

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 02.04.2026 у справі № 202/14884/23 (провадження № 51-5712км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135479265>

Добровільність дій особи, яка обвинувачується у вчиненні колабораційної діяльності (ч. 7 ст. 111-1 КК), є обов'язковою ознакою цього злочину і має бути доведена стороною обвинувачення поза розумним сумнівом. Державні органи не звільняються від зобов'язання провести ефективне розслідування заяви про погане поводження лише через те, що воно здійснювалося представниками окупаційних сил. При розгляді питання про добровільність дій обвинуваченої суд не може відкинути показання свідків лише тому, що вони не були очевидцями застосування фізичного насильства або не довели факт примусу, а також не може вимагати письмової заяви про погане поводження без аналізу можливості та безпеки такого звернення в умовах окупації

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 07.04.2026 у справі № 642/1023/23 (провадження № 51-1951км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135926425>

11.4. Диверсія (ст. 113 КК)

Вчинення з метою ослаблення держави підпалу релейних шаф, що входять до комплексного обладнання залізничної станції, яка є об'єктом критичної інфраструктури, що має важливе народногосподарське та оборонне значення, утворює склад диверсії (ст. 113 КК)

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 24.02.2026 у справі № 726/3365/24 (провадження № 51-3078км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134881240>

11.5. Перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань (ст. 114-1 КК)

Розміщення інформації в месенджері «Telegram» про розташування підрозділів ТЦК та СП для попередження учасників спільноти про проведення мобілізаційних заходів підлягає кваліфікації за ч. 1 ст. 114-1 КК як перешкоджання законній діяльності ЗСУ в особливий період

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 16.06.2026 у справі № 183/12045/24 (провадження № 51-483км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137690939>

11.6. Несанкціоноване поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану (ст. 114-2 КК)

Неодноразове передання інформації про переміщення ЗСУ, зокрема перевезення військової техніки та розвантаження зброї, через чат-бот у месенджері «Telegram» оператору тематичної групи, публікації в якій безсумнівно свідчать про ворожий, пропагандистський та проросійський характер цього телеграм-каналу, кваліфікується за ч. 3 ст. 114-2 КК

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 17.06.2026 у справі № 183/501/25 (провадження № 51-1290км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137538007>

12. Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи

12.1. Умисне вбивство (ст. 115 КК)

Умисний підпал потерпілого з використанням легкозаймистої речовини, що спричинив особливі страждання та смерть, кваліфікується як умисне вбивство з особливою жорстокістю (п. 4 ч. 2 ст. 115 КК). Тушіння вогню на потерпілому не спростовує умислу на вбивство і не є підставою для перекваліфікації на іншу статтю КК

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 01.04.2026 у справі № 758/13281/21 (провадження № 51-4616км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135577215>

Використання приведеної в бойову готовність ручної осколкової гранати на підвір'ї будинку у приватному секторі серед помешкань інших людей свідчить про спрямованість умислу на позбавлення життя потерпілого способом, небезпечним для життя багатьох осіб

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 02.04.2026 у справі № 382/514/23 (провадження № 51-2769км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135515657>

Направлення ствола пістолета і постріл з близької відстані в голову потерпілої, внаслідок чого настала її смерть, свідчить про відсутність правових підстав для кваліфікації таких дій особи за ст. 119 КК.

За наявності умислу на заподіяння смерті проміжок часу до її настання, потенційна можливість врятувати потерпілій життя за умови втручання інших осіб із наданням відповідної допомоги, намагання викликати медичних працівників тощо на кваліфікацію дій винуватого за ст. 115 КК не впливають. Небажання смерті потерпілого не виключає умислу щодо її заподіяння

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 11.06.2026 у справі № 756/4936/22 (провадження № 51-1145км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137414067>

Умисне вбивство визнається вчиненим за попередньою змовою групою осіб (п. 12 ч. 2 ст. 115 КК), якщо у позбавленні життя потерпілого брали участь за попередньою домовленістю як співвиконавці дві і більше особи. Кожна з осіб, які з умислом на вбивство завдали потерпілому поранення, незалежно від того, яке з поранень виявилось безпосередньою причиною смерті потерпілого, повинні відповідати за умисел на вбивство як співвиконавці

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 18.06.2026 у справі № 205/11250/21 (провадження № 51-3127км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137499168>

12.2. Неналежне виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником (ст. 140 КК)

Дії лікаря-невропатолога, який під час стаціонарного лікування неврологічного захворювання пацієнтки, не надав належної уваги щоденним скаргам останньої на кашель та хрипи, не оцінив результати аналізів потерпілої, не провів необхідні клінічні обстеження та не залучив лікаря-пульмонолога, виписавши потерпілу з лікарні, що призвело до несвоєчасного виявлення симптомів двосторонньої гнійно-фіброзної пневмонії та спричинило тяжкі наслідки для потерпілої у вигляді її смерті, утворюють склад кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 140 КК

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 18.03.2026 у справі № 237/2797/16 (провадження № 51-4685км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135083017>

13. Кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи

13.1. Торгівля людьми (ст. 149 КК)

Будь-яка незаконна угода щодо дитини, зокрема її незаконна передача іншим особам, може тягнути кримінальну відповідальність незалежно від того, чи вона вчинена з метою експлуатації, чи без такої. Тобто суб'єктивна сторона кримінального правопорушення, передбаченого ст. 149 КК, у формі торгівлі людьми характеризується прямим умислом, а мета не є обов'язковою ознакою

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 12.05.2026 у справі № 686/15716/20 (провадження № 51-3536км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136505531>

14. Кримінальні правопорушення проти власності

14.1. Грабіж (ст. 186 КК)

Для визнання особи винуватою у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого статтями 185, 186, 187 КК і іншими положеннями, що передбачають відповідальність за заволодіння чужим майном, корисливий мотив не є обов'язковим. Ключовим є доведення прямого умислу на протиправне і безповоротне заволодіння чужим майном з метою отримати можливість розпорядитися ним на власний розсуд. Мотиви, які спонукали особу до таких дій, на їх кваліфікацію не впливають, але можуть бути враховані при призначенні покарання і застосуванні інших норм кримінального закону

Постанова ОП ККС ВС від 01.06.2026 у справі № 369/11891/22 (провадження № 51-1868кмо25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137226643>

Проникнення до житла, що є ознакою складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 186 КК, слід розуміти як проникнення до приміщення, призначеного для постійного чи тимчасового проживання людей, або до його частини, де може зберігатися майно, незалежно від призначення приміщення та правового статусу, яке знаходиться у фактичному володінні особи та пристосоване для постійного чи тимчасового проживання в ньому фізичних осіб.

Викрадення чужого майна з кімнати, розташованої на другому поверсі приміщення магазину, де фактично мешкала потерпіла, є проникненням до житла та ознакою складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 186 КК

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 13.04.2026 у справі № 354/1478/24 (провадження № 51-4332км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135845165>

Наявність режиму вільного доступу до приміщення торговельної зали магазину-кафе свідчить про законність входження (потрапляння) особи у відповідне приміщення та правомірне її перебування в ньому, а отже виключається інкримінування кваліфікуючої ознаки «проникнення», навіть якщо особа потрапила в приміщення з умислом заволодіти чужим майном

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 20.01.2026 у справі № 514/566/23 (провадження № 51-2519км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133509793>

14.2. Шахрайство (ст. 190 КК)

Дії особи, яка шляхом обману, з використанням відповідних додатків і програмного забезпечення, завантажених у мобільний телефон, з метою віддаленого керування відкритими в банку рахунками потерпілого та розпорядження його коштами, здійснила низку фінансових операцій без згоди останнього, розпорядилася чужими для неї грошима як власними і протиправно заволоділа ними, утворюють склад шахрайства (ст. 190 КК)

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 09.03.2026 у справі № 712/6681/23 (провадження № 51-4343км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134881222>

14.3. Самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво (ст. 197-1 КК)

Дії особи, яка побудувала торговельні приміщення на підставі відповідних дозвільних документів без порушень будівельних норм і правил, однак частина їх була споруджена на земельній ділянці прибережної захисної смуги, яка не належала особі й не була відведена їй для цієї мети, охоплюються диспозицією ч. 4 ст. 197-1 КК. Сама по собі наявність затвердженого проекту та подана до контролюючих органів декларація про завершення будівництва не свідчать про відсутність у діях особи об'єктивної сторони складу цього кримінального правопорушення

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 25.05.2026 у справі № 581/871/23 (провадження № 51-4048км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137027944>

15. Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності

15.1. Ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) (ст. 212 КК)

Для того щоб суд під час вирішення питання про застосування положень ч. 4 ст. 212 КК встановив, чи дійсно особа, щодо якої існує кримінальне провадження за ст. 212 КК, відшкодувала шкоду, завдану державі несвоєчасною сплатою податків, зборів (обов'язкових платежів), тобто сплачено фінансові санкції та/або пеню, сторона обвинувачення має своєчасно надати суду відповідні документи, якщо вона покликається на несплату таких платежів. Ні суд, ні особа, якій інкриміновано вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 212 КК, не повинні самостійно розшукувати інформацію про несплачені штрафи чи пеню

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 23.06.2026 у справі № 521/3296/25 (провадження № 51-405км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137802281>

16. Кримінальні правопорушення проти довкілля

16.1. Забруднення або псування земель (ст. 239 КК)

Забруднення і псування (засмічення) земель є самостійними, нетотожними діяннями у складі кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 239 КК. Визнаючи особу винною лише в одному з цих діянь, суд зобов'язаний встановити розмір шкоди і окремо оцінити, чи становить така шкода тяжкі наслідки як кваліфікуючу ознаку

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 01.04.2026 у справі № 688/580/22 (провадження № 51-2222км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135443426>

16.2. Порушення правил охорони або використання надр, незаконне видобування корисних копалин (ст. 240 КК)

Для кваліфікації дій за ч. 3 ст. 240 КК як незаконного видобування корисних копалин загальнодержавного значення необхідно, щоб видобута копалина була прямо зазначена

в переліку корисних копалин загальнодержавного значення, затвердженому Кабінетом Міністрів України, у редакції, чинній на момент вчинення діяння. Встановлення експертизою найменування копалини, яке не відповідає зазначеному переліку, виключає наявність обов'язкового елемента об'єктивної сторони цього злочину – незаконного видобутку корисних копалин загальнодержавного значення

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 28.04.2026 у справі № 343/1072/23 (провадження № 51-4386км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136114415>

16.3. Незаконна порубка або незаконне перевезення, зберігання, збут лісу (ст. 246 КК)

Правильне встановлення належності місцевості, на якій здійснено незаконну порубку лісу, до території природно-заповідного фонду безпосередньо впливає на визначення розміру заподіяної шкоди і кваліфікацію діянь особи за ст. 246 КК

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 21.01.2026 у справі № 347/888/23 (провадження № 51-3800км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133579188>

17. Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки

17.1. Встановлення або поширення злочинного впливу (ст. 255-1 КК)

Склад кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 255-1 КК (Встановлення або поширення злочинного впливу), утворюють дії особи, спрямовані на умисне встановлення або поширення в суспільстві злочинного впливу, а не сам по собі факт перебування особи у певному статусі в злочинному середовищі

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 02.04.2026 у справі № 676/1013/23 (провадження № 51-3938км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135515722>

17.2. Бандитизм (ст. 257 КК)

Дії озброєної банди кваліфікуються за ст. 257 КК за наявності стійкого об'єднання осіб із попередньо розробленим планом, чітким розподілом ролей, тривалим періодом функціонування та спільною метою отримання незаконних доходів. Стабільність банди підтверджується постійним складом учасників, узгодженістю дій, використанням зброї, конспірацією та систематичним вчиненням злочинів. Обізнаність членів банди про мету, методи діяльності та наявність зброї свідчить про згуртованість злочинного об'єднання

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 26.01.2026 у справі № 343/734/17 (провадження № 51-4983км19) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133909933>

17.3. Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (ст. 263 КК)

Для кваліфікації дій особи за ч. 1 ст. 263 КК не має правового значення встановлення номерного знака вилученої вогнепальної зброї та попереднього

власника мисливської рушниці, оскільки ці обставини не передбачені як ознаки відповідного складу кримінального правопорушення

Постанова колегії суддів Третньої судової палати ККС ВС від 15.01.2026 у справі № 536/1112/19 (провадження № 51-3619км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133475355>

18. Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту

18.1. Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами (ст. 286 КК)

Склад кримінального правопорушення, передбаченого ст. 286 КК, утворює не будь-яке недотримання водієм, який керує транспортним засобом, вимог ПДР, а лише таке, що безпосередньо призвело до зазначених у цій статті суспільно-небезпечних наслідків.

Якщо ні в протоколі огляду місця ДТП, ні в інших джерелах доказів, наявних у матеріалах кримінального провадження, у тому числі й висновках експертів, не встановлене місце наїзду транспортного засобу на пішохода, як і поза розумним сумнівом не встановлено момент виникнення небезпеки для руху водія транспортного засобу та відстань до місця наїзду, а потерпілий перетинав проїзну частину дороги у не встановленому для цього місці, є всі підстави для виправдання водія в наїзді на пішохода, оскільки причинно-наслідковий зв'язок із порушенням водієм вимог пунктів 10.1, 11.4, 12.1, 12.3 та 12.4 ПДР і заподіянням потерпілому тілесних ушкоджень відсутній

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 19.03.2026 у справі № 676/2180/16-к (провадження № 51-1804км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135124543>

Кримінальна відповідальність за ст. 286 КК настає лише за умови, що винна особа внаслідок порушення правил безпеки дорожнього руху спричинила з необережності потерпілому середньої тяжкості чи тяжке тілесне ушкодження або його загибель. Якщо ж, порушуючи відповідні правила й усвідомлюючи суспільно небезпечний характер своїх дій, винний передбачав суспільно небезпечні наслідки і бажав або свідомо припускав їх настання, ці дії необхідно кваліфікувати за статтями КК, в яких встановлено відповідальність за умисні кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи.

Заподіяння потерпілому середньої тяжкості тілесних ушкоджень, але не у зв'язку з посяганням винним на суспільні відносини, що забезпечують безпеку дорожнього руху, свідчить про відсутність у діях особи складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 286 КК

Постанова колегії суддів Третньої судової палати ККС ВС від 10.06.2026 у справі № 753/19378/21 (провадження № 51-522км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137414035>

18.2. Незаконне заволодіння транспортним засобом (ст. 289 КК)

Незаконне заволодіння транспортним засобом може бути вчинене шляхом зловживання довірою, коли особа використовує автомобіль всупереч волі власника

або користувача та не з тією метою, для якої його було передано. Передача власником автомобіля ключів та свідоцтва про реєстрацію не свідчить про надання дозволу на використання транспортного засобу

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 12.01.2026 у справі № 643/12184/20 (провадження № 51-2233км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133349169>

19. Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності

19.1. Хуліганство (ст. 296 КК)

Дії осіб, які в громадському місці, у присутності малолітніх дітей та перехожих, демонструючи явну неповагу до суспільства, зухвало напали на потерпілого, спричинивши йому середньої тяжкості тілесні ушкодження, де внаслідок їхніх дій було розбито вікно магазину і порушено його роботу, свідчать про особливу зухвалість та грубе порушення громадського порядку

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 22.01.2026 у справі № 206/2727/23 (провадження № 51-3808км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133656432>

Тротуар є частиною вулично-дорожньої мережі, вільною для необмеженого кола осіб, тобто громадським місцем у розумінні ст. 296 КК. Вчинення хуліганських дій на тротуарі, що прилягає до паркової зони, з мотивів явної неповаги до суспільства, що супроводжувалося особливою зухвалістю та фізичним насильством стосовно потерпілих, підлягає кваліфікації за ст. 296 КК

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 10.03.2026 у справі № 706/1201/18 (провадження № 51-3088км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135386491>

20. Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення

20.1. Контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів (ст. 305 КК)

Контрабанда, вчинена шляхом приховування від митного контролю, вважається закінченим кримінальним правопорушенням з моменту виявлення предмета контрабанди під час митного контролю або після його завершення, незалежно від факту перетину митного кордону та напрямку такого переміщення

Постанова ОП ККС ВС від 09.03.2026 у справі № 944/6614/21 (провадження № 51-5170кмо24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134921500>

20.2. Схиляння до вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів (ст. 315 КК)

Схиляння до вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів означає будь-які умисні ненасильницькі дії, спрямовані на появу в іншої особи

бажання вжити ці засоби або речовини хоча б один раз. Такі дії можуть полягати не тільки в умовлянні чи переконуванні, але й у пропозиції чи пораді. Відповідальність за це кримінальне правопорушення (ст. 315 КК) настає незалежно від наслідків схиляння, зокрема від того, вжила інша особа наркотичний засіб, психотропну речовину або їх аналог чи відмовилася це зробити. Так само законодавець не передбачив застережень щодо попереднього досвіду потерпілого

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 29.01.2026 у справі № 211/5171/22 (провадження № 51-5479км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133750350>

20.3. Незаконна видача рецепта на право придбання наркотичних засобів або психотропних речовин (ст. 319 КК)

Відповідальність за вчинення кримінальних правопорушень, передбачених частинами 1, 2 ст. 319 КК, згідно з їх диспозиціями настає у разі незаконної видачі рецепта на право придбання наркотичних засобів або психотропних речовин з корисливих мотивів чи в інших особистих інтересах. Відсутність доказів отримання лікарем грошових коштів безпосередньо за видачу рецептів на наркотичні засоби, а також відсутність доказів збільшення заробітної плати чи премій внаслідок видачі таких рецептів, виключає корисливий мотив

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 21.01.2026 у справі № 953/5793/23 (провадження № 51-3924км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133509757>

21. Кримінальні правопорушення у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації

21.1. Незаконне переправлення осіб через державний кордон України (ст. 332 КК)

Отримання грошових коштів за підготовку перетину державного кордону України за наявності умислу на таку підготовку утворює склад кримінального правопорушення, передбаченого ст. 332 КК, а не шахрайство (ст. 190 КК), навіть якщо жодну особу не було переправлено через державний кордон

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 10.03.2026 справі № 138/1733/25 (провадження № 51-42км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134833353>

Хоча для кваліфікації дій особи за ст. 332 КК як незаконного переправлення осіб через державний кордон України детальна інформація про учасників, конкретні способи перетину кордону тощо є важливою, відсутність таких точних даних не може сама по собі свідчити про відсутність умислу на вчинення цього кримінального правопорушення, оскільки діяльність осіб, пов'язана з незаконним переправленням осіб через кордон, є законспірованою. Факт бронювання місця на незаконний перетин кордону, а також можливість здійснення перетину кордону у визначені дати та час, показання свідків і дані негласних слідчих (розшукових)

дій свідчать саме про дії, спрямовані на реалізацію незаконного перетину державного кордону

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 16.06.2026 у справі № 718/263/25 (провадження № 51-595км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137649410>

21.2. Ухилення від призову на військову службу під час мобілізації, на особливий період, на військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період (ст. 336 КК)

Суб'єктом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 336 КК, може бути лише громадянин України віком від 18 до 60 років, визнаний придатним до військової служби за станом здоров'я, який не має права на відстрочку від призову на військову службу під час мобілізації з підстав, визначених ст. 23 Закону «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію». Якщо рішенням адміністративного суду скасовано постанову ВЛК з висновком про придатність особи до військової служби, її не можна вважати такою, що підлягає мобілізації, а тому вона не є суб'єктом злочину, передбаченого ст. 336 КК

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 26.05.2026 у справі № 537/2092/24 (провадження № 51-3883км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137071516>

Військовозобов'язаний громадянин України, який хоча й народився в іншій державі та має іншу національність, не звільняється від обов'язку захищати Україну та з'явитися за викликом в ТЦК та СП, якщо він пройшов медичний огляд, за яким визнаний придатним до військової служби та отримав під розписку повістку про обов'язкову явку за таким викликом

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 04.06.2026 справа № 678/1251/24 (провадження № 51-3540км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137226651>

Встановлення придатності військовозобов'язаного до військової служби шляхом належно проведеної ВЛК є обов'язковою передумовою подальших дій ТЦК та СП, пов'язаних із врученням повістки та організацією відправлення особи до військової частини. Вказане має істотне значення для вирішення питання про наявність чи відсутність у діях особи складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 336 КК.

Якщо обсяг медичного огляду особи неправомірно звужений, а оформлення результатів ВЛК про придатність до військової служби здійснено з порушенням встановленої процедури, це свідчить про відсутність у діянні складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 336 КК

Постанова колегії суддів Третньої судової палати ККС ВС від 27.05.2026 у справі № 446/407/24 (провадження № 51-693км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136978475>

22. Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів

22.1. Опір представникові влади, працівникові правоохоронного органу, державному виконавцю, приватному виконавцю, члену громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовцеві, уповноваженій особі Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (ст. 342 КК)

Дії особи, яка не зупинилася на вимогу працівників поліції, а в момент затримання чинила опір правоохоронцям, які неодноразово називали себе і демонстрували посвідчення, слід кваліфікувати як опір працівникам правоохоронного органу під час виконання ними службових обов'язків (ст. 342 КК). Відсутність у працівників поліції форменого одягу та розпізнавальних знаків під час затримання особи не виключає усвідомлення нею їх приналежності до правоохоронних органів, якщо вони неодноразово ідентифікували себе словесно та демонстрували посвідчення

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 30.03.2026 у справі № 607/1151/23 (провадження № 51-4632км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135349865>

Опір представнику правоохоронного органу та застосоване до нього насильство, які об'єднані єдиним умислом, не розірвані в часі, де розвиток подій від опору до застосування насильства відбувся динамічно та практично одночасно, утворюють одне кримінально каране діяння, передбачене ч. 2 ст. 345 КК, і не потребують додаткової кваліфікації за ч. 2 ст. 342 КК

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 09.06.2026 у справі № 523/16348/24 (провадження № 51-4817км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137649435>

22.2. Посягання на життя працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця (ст. 348 КК)

Кримінальне правопорушення за ст. 348 КК має місце, коли посягання на працівника правоохоронного органу вчинено у зв'язку з його службовою діяльністю. При цьому кримінальна відповідальність настає, якщо злочин вчинено з метою не допустити чи припинити правомірну діяльність потерпілого у зв'язку з виконанням ним службового обов'язку, змінити характер останнього, а так само з мотивів помсти за таку діяльність незалежно від часу, що минув з моменту виконання потерпілим своїх обов'язків

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 21.01.2026 у справі № 305/831/19 (провадження № 51-2522км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133600311>

22.3. Примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань (ст. 355 КК)

Відмежовуючи кримінальне правопорушення, передбачене ст. 355 КК, від інших злочинів, слід виходити з того, що при вчиненні примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань винний не посягає на чуже майно, право на нього, не вимагає від потерпілого вчинення інших дій майнового характеру, які останній не зобов'язаний вчиняти. Він примушує потерпілого виконати свій юридичний обов'язок, який впливає з цивільно-правових зобов'язань.

Стаття 355 КК не передбачає такого способу вчинення злочину, як вилучення та утримання з метою забезпечення гарантії виконання цивільно-правового зобов'язання чужого майна задля спонукання потерпілого виконати цивільно-правове зобов'язання

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 21.01.2026 у справі № 333/11141/23 (провадження № 51-4038км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133579193>

22.4. Підроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів (ст. 358 КК)

Поняття офіційного документа у кримінально-правовому розумінні ширше, ніж у процесуальному, тому заява про вчинення злочину може бути предметом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 358 КК, коли досліджуються її зовнішні ознаки та спосіб створення

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 20.03.2026 у справі № 712/6191/18 (провадження № 51-3351км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135156174>

23. Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг

23.1. Перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу (ст. 365 КК)

Заподіяння особі легких тілесних ушкоджень під час правомірного застосування поліцейським заходів примусу до неї у спосіб і на підставах, визначених законом, не утворює в діях поліцейського об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ст. 365 КК

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 07.05.2026 у справі № 754/13191/16-к (провадження № 51-5192км18) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136691260>

23.2. Службова недбалість (ст. 367 КК)

Підписання генеральним директором товариства актів приймання виконаних будівельних робіт по капітальному ремонту покрівлі дитячого садка без належного

контролю за обсягом, якістю робіт та використанням передбачених проектно-кошторисною документацією матеріалів, що призвело до безпідставного перерахування замовником коштів за невиконані роботи та невикористані матеріали, кваліфікується як службова недбалість за ч. 2 ст. 367 КК

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 19.02.2026 у справі № 175/2096/17-к (провадження № 51-1490км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134346545>

Вирубка дерев в охоронній зоні повітряної лінії електропередачі через загрозу для нормального функціонування електричної мережі, здійснена на підставі звернення енергетичної компанії до лісового господарства з вимогою надати дозвіл на вирубку в порядку, передбаченому Законом «Про землі енергетики та правовий режим спеціальних зон енергетичних об'єктів», не утворює складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 367 КК

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 24.02.2026 у справі № 601/1223/20 (провадження № 51-6115км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134499586>

Враховуючи, що поземельна книга, а не копія витягу з Державного земельного кадастру про земельну ділянку, є документом, що підтверджує факт реєстрації земельної ділянки, дії державного кадастрового реєстратора, який створив заявки від громадян на державну реєстрацію земельних ділянок, проте сама державна реєстрація не відбулася, а поземельні книги не підписані цифровим підписом відповідальної особи, не утворюють складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 367 КК

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 04.06.2026 у справі № 359/208/19 (провадження № 51-2958км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137263067>

23.3. Зловживання впливом (ст. 369-2 КК)

Суб'єктом злочину, передбаченого ст. 369-2 КК, може бути будь-яка особа, яка в уяві того, хто здійснює підкуп, здатна здійснити реальний вплив на службову особу, уповноважену вчинити або утриматися від вчинення дій, за які надається неправомірна вигода. Та обставина, що така особа є службовою особою, в повноваження якої не входить вирішення питання, у якому зацікавлений хабародавець, не виключає можливості для неї бути суб'єктом злочину, передбаченого ст. 369-2 КК

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 20.01.2026 у справі № 686/5214/15-к (провадження № 51-3953км18) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133828756>

24. Кримінальні правопорушення проти правосуддя

24.1. Завідомо незаконні затримання, привід, домашній арешт або тримання під вартою (ст. 371 КК)

При розгляді обвинувачення судді в завідомо незаконному триманні під вартою обґрунтованість такого рішення, оцінка обставин, розглянутих суддею,

або правильність застосування нею матеріального або процесуального закону не свідчать про завідому незаконність рішення в значенні ст. 371 КК, а є підставою для оскарження такого рішення до вищих судових інстанцій. Вирішальною ознакою для засудження особи за ст. 371 КК є суб'єктивна сторона кримінального правопорушення, яка характеризується виключно прямим умислом та обов'язковою ознакою завідомості

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 26.05.2026 у справі № 369/6970/15-к (провадження № 51-5580км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137263042>

24.2. Невиконання судового рішення (ст. 382 КК)

Сама по собі бездіяльність боржника щодо добровільної сплати певної грошової суми на виконання рішення господарського суду про її стягнення з такого боржника автоматично не свідчить про наявність підстав до його притягнення до кримінальної відповідальності за невиконання судового рішення (ст. 382 КК) про стягнення з останнього певної суми за невиконання договору у сфері господарської діяльності

Постанова колегії суддів Третньої судової палати ККС ВС від 18.06.2026 у справі № 344/4525/20 (провадження № 51-497км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137538004>

25. Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення)

25.1. Поняття військового кримінального правопорушення (ст. 401 КК)

Вчинення військовослужбовцем двох окремих діянь самовільного залишення військової частини, які не були об'єднані єдиним умислом, виключає можливість його звільнення від кримінальної відповідальності на підставі ч. 5 ст. 401 КК (вчинення вперше кримінального правопорушення, передбаченого ч. 5 ст. 407 КК)

Постанова колегії суддів Третньої судової палати ККС ВС від 04.02.2026 у справі № 295/2490/24 (провадження № 51-3771км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133909911>

25.2. Непокора (ст. 402 КК)

Написання військовослужбовцями військової служби за мобілізацією рапортів про відмову від виконання наказу командира через критичну ситуацію із забезпеченням не є відкритою відмовою від виконання бойового наказу (ст. 402 КК) за відсутності інших доказів такої відмови та без встановлення факту реального його невиконання

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 16.12.2025 у справі № 335/4879/22 (провадження № 51-1636км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/132789558>

Наявність у військовослужбовців дійсних релігійних переконань не є підставою для відмови ними від виконання наказів військового командування, якщо під час оголошення цих наказів до відома обвинувачених було доведено намір їх залучення під час

несення служби до виконання функцій, не пов'язаних із використанням зброї, зокрема для виконання завдань з інженерного (фортифікаційного) обладнання рубежів оборони

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 20.05.2026 у справі № 459/2030/24 (провадження № 51-2079км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136828089>

25.3. Самовільне залишення військової частини або місця служби (ст. 407 КК)

Кримінальне правопорушення, передбачене ст. 407 КК, є триваючим, оскільки починається з моменту самовільного залишення військової частини чи місця служби або ж нез'явлення вчасно без поважних причин на службу, і триває безперервно аж до моменту його припинення. У разі зміни в період самовільного залишення військової частини кримінального закону застосовується закон про кримінальну відповідальність, який був чинним на момент його закінчення

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 28.04.2026 у справі № 159/140/24 (провадження № 51-4657км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136114375>

25.4. Дезертирство (ст. 408 КК)

Об'єктивна сторона злочину, передбаченого ст. 408 КК, у формі нез'явлення на службу обмежується лише діями, що вказані законодавцем у вичерпному переліку, а тому кваліфікація за відповідною частиною ст. 408 КК діянь особи, що не включені законодавцем до цього вичерпного переліку, зокрема нез'явлення військовослужбовця на службу в разі звільнення його з-під варти, є розширеним тлумаченням кримінального закону і застосуванням закону про кримінальну відповідальність за аналогією, що прямо заборонено приписами ч. 4 ст. 3 КК

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 20.05.2026 у справі № 459/2030/24 (провадження № 51-2079км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136828089>

26. Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку

26.1. Виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії російської федерації проти України, глорифікація її учасників (ст. 436-2 КК)

Висловлювання, які в умовах збройного конфлікту можуть бути сприйняті як підтримка насильства або схвалення дій агресора, не підпадають під захист ст. 10 ЄКПЛ, а тому криміналізація дій, передбачених ст. 436-2 КК, є законною та відповідає європейським стандартам захисту прав людини

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 20.01.2026 у справі № 646/7075/24 (провадження № 51-3918км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133579203>

Для кваліфікації дій особи за ч. 1 ст. 436-2 КК не вимагається розповсюдження інформації саме невизначеному колу осіб, а об'єктивна сторона цього кримінального

правопорушення передбачає встановлення самого факту виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії, а також глорифікації її учасників

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 05.02.2026 у справі № 161/9349/23 (провадження № 51-2357км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134041241>

Користувач забороненої на території України соціальної мережі «Однокласники», який за місцем свого проживання в Україні в особистому профілі поширює матеріали проросійського характеру, стає частиною російської інформаційної пропаганди, спрямованої проти України, а тому його дії підлягають кваліфікації за ст. 436-2 КК як такі, що вчинені на території України. Місцем вчинення цього кримінального правопорушення є не інформаційний простір, а територія, де воно було вчинене. Відсутність законодавчого визначення терміна «глорифікація» у КК не впливає на можливість притягнення особи до кримінальної відповідальності за ст. 436-2 КК

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 14.05.2026 у справі № 127/23718/22 (провадження № 51-3479км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136691252>

26.2. Воєнні злочини (ст. 438 КК)

Обвинувачений, який на час вчинення інкримінованих йому діянь входив до керівного складу збройних сил рф, є комбатантом, а тому не може нести індивідуальну кримінальну відповідальність лише за факт участі в збройному конфлікті. Водночас він як комбатант був зобов'язаний дотримуватися норм міжнародного права, застосовуваного в період збройного конфлікту, а тому жорстоке поводження з цивільним населенням, яке перебувало під захистом Женевської конвенції 1949 року, та інше порушення законів і звичаїв війни підлягає кваліфікації за ч. 1 ст. 438 КК

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 07.04.2026 у справі № 939/1435/22 (провадження № 51-3128км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135994628>

Заволодіння військовослужбовцями рф автомобілями потерпілого, позбавлення його волі та вивезення в невідомому напрямку без повідомлення будь-яких правових підстав таких дій, утворюють склад злочину, передбаченого ст. 438 КК. Навіть якщо військовослужбовці рф діяли на виконання наказу свого командира або начальника, такий наказ суперечив положенням міжнародного гуманітарного права і національному законодавству як окупованої держави, так і держави-окупанта

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 17.03.2026 у справі № 739/772/24 (провадження № 51-2759км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135082990>

РОЗДІЛ II. ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

1. Засади кримінального провадження

1.1. Повага до людської гідності (ст. 11 КПК)

Відсутність офіційної відповіді на численні звернення обвинуваченого зі скаргами про здійснення на нього психологічного тиску й незабезпечення перевірки заяви про застосування недозволених методів слідства шляхом проведення офіційного розслідування щодо можливих порушень прав людини не може оцінюватися як ефективне розслідування

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 04.02.2026 у справі № 466/798/19 (провадження № 51-2642км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133947322>

Умови тримання під вартою, зокрема додержання санітарно-гігієнічних норм, надання ув'язненим медичної допомоги, їх матеріальне й соціально-побутове забезпечення регулюються Законом «Про попереднє ув'язнення». Недотримання положень зазначеного Закону може тягнути втручання у рішення судів, ухвалені за результатами розгляду кримінального провадження по суті, лише у випадках, коли воно вплинуло на допустимість доказів обвинувачення, на яких ґрунтується вирок, призвело до порушення права обвинуваченого на захист або інших процесуальних прав настільки, що наслідки цих порушень нівелюють результати судової процедури

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 28.01.2026 у справі № 490/5793/18 (провадження № 51-3268км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133750301>

1.2. Презумпція невинуватості та забезпечення доведеності вини (ст. 17 КПК)

У кримінальних провадженнях, у яких обвинувачення щодо кількох осіб розглядаються в окремих провадженнях, посилання суду на причетність осіб, що не беруть участь у розгляді, можуть бути необхідними для оцінки винуватості осіб, обвинувачених у цьому провадженні. Водночас суди мають уникати надання інформації в більшому обсязі, ніж це необхідно для оцінки юридичної відповідальності тих, хто є обвинуваченими в судовому розгляді

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 20.01.2026 у справі № 991/361/25 (провадження № 51-1953км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133828751>

1.3. Забезпечення права на захист (ст. 20 КПК)

Рішення про проведення розгляду повністю або частково за відсутності адвоката суд приймає, виходячи з усіх обставин провадження: складності обставин справи або правових питань, наявності викладених раніше позицій, наявності інших адвокатів, пояснення обвинуваченої особи. У разі проведення розгляду без адвоката, суд має максимально компенсувати його відсутність іншими процесуальними засобами

Постанова ОП ККС ВС від 01.06.2026 у справі № 285/1242/17 (провадження № 51-3988км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137301065>

Систематичні неявки належним чином повідомленої сторони захисту в судові засідання свідчать про їх свідоме зловживання своїми процесуальними правами, безпідставне затягування судового процесу та перешкоджання розгляду кримінального провадження в розумні строки, враховуючи закінчення перебігу строків давності притягнення до кримінальної відповідальності, передбачених ст. 49 КК

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 04.06.2026 у справі № 947/21679/23 (провадження № 51-1017км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137226650>

1.4. Мова, якою здійснюється кримінальне провадження (ст. 29 КПК)

Відкриття апеляційного провадження за скаргою, викладеною недержавною мовою, саме по собі не є підставою для скасування ухвали суду апеляційної інстанції, постановленої за результатами розгляду апеляційної скарги засудженого на вирок місцевого суду з урахуванням того, що стороною захисту не оспорується правильність застосування закону України про кримінальну відповідальність та призначення покарання

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 22.01.2026 у справі № 175/6183/23 (провадження № 51-3412км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133708886>

2. Суд, сторони та інші учасники кримінального провадження

2.1. Територіальна підсудність (ст. 32 КПК)

Направлення кримінального провадження з місцевого суду до ВАКС супровідним листом за підписом голови суду без судового рішення за відсутності спору про підсудність не має наслідком визнання зібраних у справі доказів недопустимими

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 20.01.2026 у справі № 758/3123/16 (провадження № 51-1198км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133828710>

2.2. Керівник органу досудового розслідування (ст. 39 КПК)

Начальник відділення органу Національної поліції визнається керівником органу досудового розслідування, який діє в межах своїх повноважень, а тому відповідно до положень п. 1 ч. 2 ст. 39 та ч. 1 ст. 214 КПК може призначати слідчого у кримінальному провадженні

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 11.03.2026 у справі № 742/502/24 (провадження № 51-3381км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134881185>

2.3. Слідчий органу досудового розслідування (ст. 40 КПК)

У випадках ліквідації територіальних органів МВС при виявленні суперечностей щодо посади слідчого у процесуальних рішеннях необхідно проаналізувати нормативні акти про реорганізацію органу досудового розслідування, отримати

інформацію від сторони обвинувачення про те, який слідчий підрозділ здійснював досудове розслідування, чи відбулася передача матеріалів кримінального провадження з одного слідчого підрозділу органу досудового розслідування до іншого та на підставі якого процесуального документа це відбувалося

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 12.02.2026 у справі № 466/10258/19 провадження № 51-3713км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134160125>

2.4. Дізнавач (ст. 40-1 КК)

Якщо письмове «доручення» керівника органу розслідування містить усі реквізити, притаманні постанові, чітко окреслює межі повноважень та виходить від компетентної особи, воно наділяє дізнавача легітимним статусом і не може свідчити про недопустимість отриманих ним доказів

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 18.06.2026 у справі № 369/16593/20 (провадження № 51-3213км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137649454>

2.5. Залучення захисника слідчим, прокурором, слідчим суддею чи судом для здійснення захисту за призначенням (ст. 49 КПК)

Виділення в окреме кримінальне провадження матеріалів за підозрою обвинуваченого не свідчить про припинення повноважень захисника під час здійснення досудового розслідування та судового розгляду, оскільки законодавець не визначив цієї обставини як такої, що унеможлиблює участь адвоката у кримінальному провадженні, за наявності попередньо виданого доручення на представництво інтересів особи

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 02.04.2026 у справі № 334/4071/23 (провадження № 51-2756км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135515716>

2.6. Відмова від захисника або його заміна (ст. 54 КПК)

Особа, що отримує безоплатну вторинну правову допомогу, не може на власний розсуд вимагати від суду заміни захисника за призначенням з особистих мотивів за відсутності обґрунтованих підстав для цього

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 19.03.2026 у справі № 128/951/21 (провадження № 51-1570км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135234973>

Відмова суду в задоволенні заяви обвинуваченого про відвід захисника не є порушенням права на захист, якщо захисник під час судового розгляду активно здійснював свої повноваження

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 13.04.2026 у справі № 354/1478/24 (провадження № 51-4332км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135845165>

У разі відмови від захисника обов'язковим є надання обвинуваченому і його адвокату можливості зустрічі та конфіденційного спілкування. КПК не містить будь-яких безальтернативних вимог щодо прийняття відмови від захисника виключно в його присутності в судовому засіданні

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 11.06.2026 у справі № 466/4414/15-к (провадження № 51-4588км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137649441>

Порушене місцевим судом питання про відповідальність адвоката перед Кваліфікаційно-дисциплінарною комісією адвокатури через неналежну процесуальну поведінку під час виконання ним професійних обов'язків та відмова обвинуваченого від захисника з таких підстав унеможливорює перегляд справи за участю цього захисника

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 20.01.2026 у справі № 390/26/23 (провадження № 51-3674км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133708879>

2.7. Представник потерпілого (ст. 58 КПК)

Потерпілого у кримінальному провадженні може представляти представник – особа, яка у кримінальному провадженні має право бути захисником. Захисником може бути лише адвокат. Якщо ж батько потерпілої не є адвокатом, він не може представляти інтереси потерпілої у кримінальному провадженні

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 12.02.2026 у справі № 466/3171/22 (провадження № 51-883км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134123997>

Залишення судом клопотання представника потерпілого про забезпечення його участі в судовому засіданні в режимі відеоконференції без розгляду та розгляд кримінального провадження за його відсутності є істотним порушенням вимог КПК

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 25.02.2026 у справі № 165/298/24 (провадження № 51-4679км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134456433>

3. Докази і доказування

3.1. Докази (ст. 84 КПК)

Основними доказами в кримінальних провадженнях щодо злочинів проти основ національної безпеки України є електронні (цифрові) докази, до яких належать: матеріали фотозйомки, звукозапису, відеозапису та інші носії інформації (у тому числі комп'ютерні дані), що містяться у відкритих (інтернет; різноманітні засоби масової інформації; соціальні мережі) чи закритих мережах (приватні месенджери та Telegram-канали; особисте листування з використанням комп'ютерної техніки і мобільних телефонів, флешносії, карти пам'яті тощо). Сам по собі факт розміщення інформації на відкритих інтернет-ресурсах не свідчить про її недостовірність, якщо така інформація перевірена у встановленому законом порядку та підтверджена іншими доказами

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 25.02.2026 у справі № 766/12766/23 (провадження № 51-4057км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134499602>

Заява про вчинення злочину не є доказом у кримінальному провадженні, а виступає підставою для відповідного реагування органів досудового розслідування, внесення ними відомостей до ЄРДР за фактами, викладеними в такій заяві, та здійснення їх перевірки, як і не є доказом витяг з ЄРДР. Посилання у судових рішеннях на ці процесуальні документи як на докази, що підтверджують винуватість обвинуваченого, хоча і є неправильним, проте не може вважатися істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону, яке суттєво впливає на їх законність

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 29.01.2026 у справі № 753/7920/18 (провадження № 51-2123км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133782728>

КПК не містить заборони щодо встановлення тих чи інших обставин на підставі сукупності непрямих (стосовно конкретного факту) доказів, які хоча й безпосередньо не вказують на відповідну обставину, але підтверджують її поза розумним сумнівом на основі логічного аналізу їх сукупності та взаємозв'язку. Відсутність безпосередніх очевидців моменту заподіяння потерпілому ножового поранення не є підставою для відхилення показань свідків, які вказували на обвинуваченого як на особу, яку вони бачили в переході з ножом у руках, безпосередньо перед виявленням потерпілого, що має значення для доведення факту вчинення злочину конкретною особою

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 25.03.2026 у справі № 752/2303/19 (провадження № 51-3532км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135235043>

3.2. Належність доказів (ст. 85 КПК)

Порушення процедури дослідження доказів є істотним лише тоді, коли воно перешкодило суду ухвалити законне та обґрунтоване рішення. Якщо вирок не містить жодного посилання на документ як на доказ підтвердження винуватості особи, будь-які порушення щодо порядку його дослідження не впливають на правильність висновків суду й законність ухваленого рішення

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 12.05.2026 у справі № 175/272/23 (провадження № 51-4452км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136723081>

Відеоматеріали та скриншоти офіційних сайтів рф з поіменним списком усіх депутатів, які брали участь у засіданнях державної думи рф, можуть бути визнані допустимими доказами у кримінальному провадженні, якщо оригінали документів неможливо отримати за допомогою доступних правових процедур, і таку інформацію було здобуто та здійснено її огляд без порушень фундаментальних конвенційних чи конституційних прав людини

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 15.01.2026 у справі № 607/5522/23 (провадження № 51-4638км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133475377>

3.3. Допустимість доказу (ст. 86 КПК)

Якщо особа, у розпорядженні якої знаходяться речі, документи та інші матеріали, які мають доказове значення для встановлення обставин вчинення кримінального правопорушення, добровільно надає їх слідчому, це не свідчить про здобуття таких доказів органом досудового розслідування у позапроцесуальний спосіб та не є підставою для визнання їх недопустимими

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 15.04.2026 у справі № 529/1660/22 (провадження № 51-7201км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135845122>

Оцінка доказів здійснюється відповідно до положень статей 85–87, 94 КПК, які визначають правила належності, допустимості та достовірності доказів. Недотримання вимог ДСТУ не тягне за собою визнання доказів недопустимими, оскільки відповідні стандарти не можуть превалювати над положеннями КПК

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 28.01.2026 у справі № 522/9890/23 (провадження № 51-6109км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133719636>

Автоматичний запис телефонних розмов, здійснений програмою, яку особа встановила на свій мобільний телефон, і наданий правоохоронним органам, не містить ознак зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж у розумінні НСРД та є допустимим доказом

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 21.05.2026 у справі № 450/1952/18 (провадження № 51-4608км19) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136882517>

Копіювання відеозапису ДТП та недослідження в судовому засіданні носія інформації, за допомогою якого такий відеозапис був створений, не є тими безумовними обставинами, які свідчать про недопустимість інформації, зафіксованої на цьому відеозаписі, як доказу в кримінальному провадженні. Відсутність у матеріалах кримінального провадження відомостей про те, на якому саме пристрої здійснювався відеозапис, з відображенням його характерних властивостей, не може слугувати підставою для визнання такого відеозапису недопустимим доказом

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 03.06.2026 у справі № 511/1762/20 (провадження № 51-2553км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137226568>

3.4. Недопустимість доказів, отриманих внаслідок істотного порушення прав та свобод людини (ст. 87 КПК)

Держава не може обходити процесуальні гарантії, використовуючи позапроцесуальні розмови з поліцією як докази. Допит працівника правоохоронного органу про зміст таких бесід є недопустимим способом отримання доказів, оскільки це порушує право на захист

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 26.02.2026 у справі № 572/4907/24 (провадження № 51-1594км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134499687>

3.5. Зберігання речових доказів і документів та вирішення питання про спеціальну конфіскацію (ст. 100 КПК)

Відбійний молоток, який використовувався як знаряддя кримінального правопорушення, є речовим доказом у кримінальному провадженні та підлягає конфіскації в дохід держави

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 16.06.2026 у справі № 938/665/25 (провадження № 51-44км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137499075>

Урожай, зібраний на самовільно зайнятій земельній ділянці, є майном, одержаним внаслідок вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 197-1 КК, і підлягає конфіскації в дохід держави на підставі п. 6 ч. 9 ст. 100 КПК. Така конфіскація є процесуальним вирішенням долі речових доказів, а не додатковим покаранням у розумінні ст. 59 КК, оскільки майно, одержане внаслідок вчинення кримінального правопорушення, не є власністю засудженого

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 02.04.2026 у справі № 930/2820/24 (провадження № 51-2090км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135479267>

3.6. Висновок експерта (ст. 101 КПК)

Якщо експертне дослідження проводилося на підставі рішення органу досудового розслідування, укладання договору з експертною установою не є обов'язковим. Відсутність в обвинувальному акті відомостей щодо витрат на проведення експертизи не є безумовною підставою для визнання її неналежним доказом

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 26.05.2026 у справі № 638/6560/21 (провадження № 51-4580км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137144704>

Проведення експертизи в установі, що належить до системи СБУ, слідчі якої проводили досудове розслідування у кримінальному провадженні, не може вказувати на упередженість експерта за відсутності інших конкретних даних про таке

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 06.05.2026 у справі № 186/1214/23 (провадження № 51-29км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136392462>

Саме по собі посилання суду на положення відомчих нормативних актів без встановлення порушення вимог КПК та без з'ясування підстав для проведення експертизи не може бути достатньою підставою для визнання її недопустимим доказом у розумінні положень ст. 87 КПК

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 19.03.2026 у справі № 332/3071/21 (провадження № 51-5423км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135235065>

3.7. Зміст висновку експерта (ст. 102 КПК)

Висновок експерта, що не містить належних відомостей про особу, яка його склала, її кваліфікацію як судового експерта, даних, що підтверджують повноваження на проведення відповідного дослідження, та відомостей про попередження цієї особи про кримінальну відповідальність, не відповідає вимогам ст. 102 КПК і не може бути покладений в обґрунтування обставин, що доводять винуватість особи у вчиненні кримінального правопорушення

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 01.04.2026 у справі № 759/12716/22 (провадження № 51-4423км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135479259>

4. Фіксування кримінального провадження. Процесуальні рішення

4.1. Протокол (ст. 104 КПК)

Положення КПК не передбачають проставлення підпису на кожному аркуші протоколу слідчої (розшукової) дії особою, яка її проводить

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 17.02.2026 у справі № 285/3755/20 (провадження № 51-611км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134384294>

4.2. Додатки до протоколів (ст. 105 КПК)

Додатки до протоколів (фототаблиці, схеми) слідчих дій повинні бути засвідчені або слідчим, або прокурором, або спеціалістом, або іншими особами, які брали участь у виготовленні та/або вилученні таких додатків, хоча це не виключає можливості засвідчення додатку кількома особами. Засвідчення фототаблиць, долучених до протоколу огляду місця події, лише спеціалістом, який їх виготовив, не свідчить про недопустимість такого доказу в розумінні ст. 89 КПК

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 02.04.2026 у справі № 676/1013/23 (провадження № 51-3938км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135515722>

Вилучена в ході оперативної закупки психотропна речовина не є додатком до протоколу в розумінні ст. 105 КПК, а є речовим доказом

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 11.03.2026 у справі № 742/502/24 (провадження № 51-3381км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134881185>

5. Процесуальні витрати

5.1. Види процесуальних витрат (ст. 118 КПК)

У КПК не передбачено стягнення судового збору з учасників судового провадження при вирішенні цивільного позову в межах кримінального провадження

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 14.01.2026 у справі № 571/244/25 (провадження № 51-2214км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133421571>

5.2. Витрати на правову допомогу (ст. 120 КПК)

КПК не містить норм щодо вирішення питання про процесуальні витрати після ухвалення вироку суду. Усі питання щодо процесуальних витрат, зокрема й витрат на правову допомогу, вирішуються під час ухвалення вироку, про що зазначається відповідно в мотивувальній та резолютивній частині вироку.

Апеляційний суд не має формальних перешкод для самостійного вирішення питань, пов'язаних з відшкодуванням процесуальних витрат, які не були з певних причин вирішені місцевим судом, безвідносно обґрунтованості чи необґрунтованості причин такого невіршення. Однак факт реальної сплати коштів у готівковому чи безготівковому вигляді у певній сумі та їх отримання адвокатом має бути належним чином підтверджений

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 28.01.2026 у справі № 458/465/22 (провадження № 51-2679км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133719595>

5.3. Розподіл процесуальних витрат (ст. 124 КПК)

Якщо апеляційний суд, змінивши вирок суду першої інстанції, звільнив засудженого від відбуття невідбутої частини основного, а також додаткового покарання, процесуальні витрати за проведення експертизи підлягають стягненню із засудженого на загальних підставах

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 17.02.2026 у справі № 758/1780/17 (провадження № 51-4254км21) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134266616>

6. Відшкодування (компенсація) шкоди у кримінальному провадженні, цивільний позов, виплата винагороди викривачу

6.1. Відшкодування (компенсація) шкоди потерпілому (ст. 127 КПК)

Розмір відшкодування моральної шкоди не є сталою величиною і визначається судом індивідуально з урахуванням характеру правопорушення, глибини фізичних та душевних страждань, погіршення здібностей потерпілого, ступеня вини особи, яка завдала такої шкоди, обставин справи та засад розумності й справедливості

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 14.01.2026 у справі № 571/244/25 (провадження № 51-2214км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133421571>

Правовідносини у сфері обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності регулюються Законом «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів», який має пріоритет перед загальними нормами цивільного законодавства. Шкода, пов'язана з лікуванням потерпілого, тимчасовою втратою ним працездатності, та моральна шкода у зв'язку з лікуванням відшкодовується виключно потерпілому (юридичній та фізичній особі, життю, здоров'ю та/або майну яких заподіяна шкода внаслідок ДТП з використанням транспортного засобу). Перебування позивача в статусі

потерпілої у кримінальному провадженні не є підставою для набуття нею статусу потерпілої у розумінні цього Закону

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 20.05.2026 у справі № 723/4495/23 (провадження № 51-539км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136784676>

6.2. Цивільний позов у кримінальному провадженні (ст. 128 КПК)

Оскільки Закон «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» чітко визначає, що страхове відшкодування здійснюється в межах страхової суми (ліміту) щодо одного потерпілого, то у випадку смерті особи потерпілим у розумінні Закону є саме померлий, а не його мати чи діти, які лише реалізують право на отримання відшкодування у зв'язку зі смертю потерпілого. Тому визначення судами ліміту страхового відшкодування на кожного позивача окремо суперечить змісту та меті закону, який передбачає сукупний розмір виплат щодо одного потерпілого – загиблого внаслідок ДТП

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 08.04.2026 у справі № 444/4962/24 (провадження № 51-4668км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135804743>

6.3. Вирішення цивільного позову в кримінальному провадженні (ст. 129 КПК)

Якщо неповнолітній обвинувачений, який досягнув віку 17 років, заподіяв шкоду потерпілому, то відшкодування цієї шкоди може бути покладено на батьків обвинуваченого, які були позбавлені батьківських прав, якщо на момент розгляду кримінального провадження та вирішення цивільного позову судом не сплинув трирічний строк, встановлений для відшкодування шкоди, завданої дитиною, щодо якої вони були позбавлені батьківських прав

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 26.05.2026 у справі № 345/5000/24 (провадження № 51-3759км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137263039>

Якщо груба необережність потерпілого сприяла виникненню або збільшенню шкоди, то залежно від ступеня вини потерпілого (а в разі вини особи, яка завдала шкоди, – також залежно від ступеня її вини) розмір відшкодування зменшується, якщо інше не встановлено законом

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 11.06.2026 у справі № 357/10154/23 (провадження № 51-2812км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137649440>

Неотримання потерпілим мікрогранту на створення власного бізнесу від центру зайнятості не є упущеною вигодою та не підлягає компенсації у кримінальному провадженні

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 18.06.2026 у справі № 750/4388/22 (провадження № 51-3467км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137649455>

7. Запобіжні заходи, затримання особи

7.1. Тримання під вартою (ст. 183 КПК)

Касаційна інстанція не здійснює нового розгляду питання про обрання чи продовження запобіжного заходу, а оцінює, чи призвели можливі порушення до істотного обмеження прав сторони захисту та чи вплинули вони на законність і обґрунтованість остаточного судового рішення – вироку.

Під час дії воєнного стану щодо осіб, які обвинувачуються у вчиненні, зокрема, державної зради, застосовується запобіжний захід у вигляді тримання під вартою з огляду на підвищену суспільну небезпеку таких діянь в умовах воєнного стану

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 12.02.2026 у справі № 497/2392/22 (провадження № 51-976км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134124010>

7.2. Затримання уповноваженою службовою особою (ст. 208 КПК)

Затримання без участі захисника не може вважатися порушенням права на правову допомогу. Той факт, що початок обшуку збігався із затриманням, не вимагає обов'язкової участі захисника, якщо обвинуваченого було затримано саме з метою унеможливлення ним покинути місце проведення слідчої дії

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 12.02.2026 у справі № 497/2392/22 (провадження № 51-976км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134124010>

Особистий обшук особи під час затримання є складовою частиною затримання особи в порядку ст. 208 КПК, не потребує складення окремого протоколу. Нормами ст. 208 КПК не передбачено обов'язкового фіксування процедури затримання технічними засобами

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 21.05.2026 у справі № 450/1952/18 (провадження № 51-4608км19) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136882517>

8. Загальні положення досудового розслідування

8.1. Початок досудового розслідування (ст. 214 КПК)

Неналежне ведення ЄРДР не може спростовувати або підтверджувати належність та допустимість всього обсягу доказів, зібраних у кримінальному провадженні, або спростовувати встановлені органом досудового розслідування обставини. Для того щоб розпочати досудове розслідування у внесених до ЄРДР відомостях, достатньо зазначити лише короткий виклад обставин, які можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення. Такі дії є цілком виправданими з огляду на необхідність тримати у таємниці відомості щодо початку досудового розслідування з метою збереження важливих доказів у кримінальному провадженні та забезпечення виконання основних завдань кримінального судочинства.

Внесення відомостей до ЄРДР пізніше визначеного ст. 214 КПК строку (24 години) не є таким порушенням вимог кримінального процесуального закону, яке тягнуло б за собою визнання всіх зібраних доказів у кримінальному провадженні недопустимими

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 20.01.2026 у справі № 758/3123/16 (провадження № 51-1198км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133828710>

Якщо процесуальне рішення про визначення слідчих, що здійснюватимуть досудове розслідування, прийнято не у формі постанови, а у формі доручення, однак його зміст, структура й обсяг викладеної інформації відповідають вимогам КПК, то таке рішення слід визнавати належним процесуальним рішенням про визначення слідчих. За таких обставин відсутні підстави вважати, що досудове розслідування здійснено неуповноваженими особами

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 22.01.2026 у справі № 752/27317/18 (провадження № 51-1974км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133656468>

8.2. Підслідність (ст. 216 КПК)

Особливості здійснення досудового розслідування корупційних кримінальних правопорушень потребують термінового вжиття заходів, спрямованих на збирання фактичних даних, у тому числі шляхом НСРД, оскільки несвоєчасне проведення процесуальних дій може призвести до втрати доказів, тому сама собою реєстрація відомостей про таке кримінальне правопорушення і початок розслідування іншим слідчим органом, ніж визначено у ст. 216 КПК, автоматично не означає порушення кримінального процесуального законодавства і не свідчить про реалізацію повноважень, не передбачених законом у розумінні п. 2 ч. 3 ст. 87 КПК

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 07.05.2026 у справі № 991/7255/21 (провадження № 51-2166км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136428072>

Оскільки з метою забезпечення ефективності й оперативності здійснення невідкладних слідчих та інших процесуальних дій проведення досудового розслідування в цьому кримінальному провадженні було доручено слідчим СБУ і здійснювалось (ними) лише на початкових стадіях його проведення, а надалі було передано за підслідністю до НАБУ, що узгоджується з вимогами ст. 214 КПК, то порушення підслідності відсутні

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 20.01.2026 у справі № 758/3123/16 (провадження № 51-1198км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133828710>

Відповідно до законодавства, що регулює правовий статус Державної міграційної служби України, основна діяльність завідувача сектору документального забезпечення та архівної роботи районного відділу Головного управління Державної міграційної служби не пов'язана з правоохоронними функціями, що свідчить про відсутність порушення предметної підслідності в цьому кримінальному провадженні

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 12.02.2026 у справі № 756/5837/20 (провадження № 51-1911км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134160097>

8.3. Об'єднання і виділення матеріалів досудового розслідування (ст. 217 КПК)

У разі необхідності матеріали кримінального провадження щодо декількох осіб, підозрюваних у вчиненні одного кримінального правопорушення, можуть бути об'єднані судом в одному провадженні, що є правом, а не обов'язком суду

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 07.04.2026 у справі № 755/18292/23 (провадження № 51-2855км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135733989>

Положеннями КПК не передбачено кількарязового призначення слідчого у кримінальному провадженні, яке було виділено або об'єднано з іншим, якщо після початку досудового розслідування вже було визначено слідчого чи групу слідчих для його проведення. Слідчі, які були уповноважені здійснювати досудове розслідування в межах первісного провадження, не втратили автоматично своїх повноважень у виділеному із первісного провадження

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 17.02.2026 у справі № 285/3755/20 (провадження № 51-611км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134384294>

8.4. Строки досудового розслідування (ст. 219 КПК)

Ухвала суду про зобов'язання слідчого, дізнавача чи прокурора вчинити певну дію під час досудового розслідування, постановлена після повідомлення про завершення досудового розслідування і відкриття матеріалів досудового розслідування, не відновлює досудове розслідування та перебіг його строку.

Відновлення досудового розслідування після його завершення у зв'язку з необхідністю проведення процесуальних дій належить до виключної компетенції сторони обвинувачення, яка приймає відповідне рішення з огляду, серед іншого, на достатність строку, визначеного ст. 219 КПК, для вчинення відповідних дій.

Ухвалення слідчим, дізнавачем або прокурором постанови про відмову в проведенні слідчої дії не є процесуальною дією, яка відновлює перебіг строку досудового розслідування

Постанова Першої судової палати ККС ВС від 02.02.2026 у справі № 753/7396/23 (провадження № 51-5656кмп24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134085555>

9. Слідчі (розшукові) дії

9.1. Вимоги до проведення слідчих (розшукових) дій (ст. 223 КПК)

Якщо слідчі експерименти проведені з використанням відеофіксації, записи якої є додатками до протоколів цих слідчих дій, то з огляду на повну відеофіксацію навіть за умови, що поняті були близькими родичами потерпілої, це не впливає на зміст і допустимість даних, отриманих за результатами проведення цієї слідчої дії

Постанова колегії суддів Третньої судової палати ККС ВС від 08.04.2026 у справі № 522/13795/22 (провадження № 51-2595км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135655449>

9.2. Пред'явлення особи для впізнання (ст. 228 КПК)

Положення ст. 228 КПК передбачає порядок та особливості проведення пред'явлення особи для впізнання, у тому числі й за фотознімками, і не містить застережень у частині порядку отримання зразків (фотознімків), які надалі використовуються для забезпечення проведення цієї слідчої дії. Орган досудового розслідування не обмежений у часі пред'явлення особи для впізнання, оскільки ст. 228 КПК лімітує проведення слідчої (розшукової) дії передбаченим строком досудового розслідування

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 11.05.2026 у справі № 178/1324/19 (провадження № 51-2481км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136667195>

9.3. Обшук (ст. 234 КПК)

Частина 4 ст. 234 КПК визначає, що клопотання про обшук розглядається за участю слідчого або прокурора і у такому разі вимагає здійснення обов'язкового фіксування за допомогою технічних засобів кримінального провадження під час його розгляду слідчим суддею.

Винесення за таких обставин ухвали про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи слідчим суддею без проведення повної технічної фіксації засідання тягне за собою відповідно до п. 4 ч. 3 ст. 87 КПК визнання доказів, що були отримані під час виконання такої ухвали, недопустимими

Постанова ОП ККС ВС від 19.01.2026 у справі № 336/4830/22 (провадження № 51-1139кмо25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133579181>

У КПК не міститься положення про обов'язкову участь захисника під час обшуку, в тому числі в кримінальному провадженні, в якому участь захисника є обов'язковою згідно з вимогами статей 49, 52 КПК

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 12.02.2026 у справі № 497/2392/22 (провадження № 51-976км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134124010>

Проведення обшуку транспортного засобу, який знаходиться в гаражі з відкритими воротами, з урахуванням того, що до проведення обшуку були відсутні підстави вважати, що автомобіль перебуватиме саме в гаражі, не може автоматично вважатися несанкціонованим проникненням до іншого володіння особи

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 17.03.2026 у справі № 274/301/15-к (провадження № 51-4952км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135000639>

Якщо обшук автомобіля був невідкладним, здійснювався після безпосереднього переслідування та затримання осіб за підозрою у вчиненні особливо тяжких злочинів, з метою збереження схоронності речових доказів або будь-яких речей та предметів, які зберегли на собі сліди вчинення злочину та містять інші відомості, які можуть бути використані як доказ факту чи обставин, що встановлюються

під час досудового розслідування, а після його проведення слідчий негайно звернувся до слідчого судді з клопотанням про його легалізацію, така слідча дія є проведеною відповідно до вимог ст. 233 КПК

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 21.05.2026 у справі № 450/1952/18 (провадження № 51-4608км19) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136882517>

Не свідчить про недопустимість протоколу обшуку проведення його працівниками СБУ у співробітника органів служби безпеки, якщо до початку цієї слідчої дії вони не володіли такою інформацією, оскільки службове посвідчення виявили лише в ході обшуку

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 05.02.2026 у справі № 161/9349/23 (провадження № 51-2357км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134041241>

9.4. Виконання ухвали про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи (ст. 236 КПК)

Вимога отримати дозвіл на обшук за відсутності добровільної згоди особи стосується лише житла чи іншого володіння особи, що випливає з тлумачення статей 233, 235 КПК. Зазначені норми закону захищають особу від необґрунтованого втручання державних органів у сферу її приватності, на яке особа вправі розраховувати у своєму житлі або іншому володінні.

Службовий кабінет сам по собі не може вважатися житлом або іншим володінням, доступ до якого визначає виключно його володілець. Службове приміщення надається для виконання службових обов'язків і доступ до нього визначається іншим регулюванням, яке ґрунтується на міркуваннях, не пов'язаних із захистом приватності осіб, яким таке службове приміщення надане

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 02.04.2026 у справі № 404/2286/21 (провадження № 51-2758км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135479305>

За відсутності власника, користувача, володільця житла копія ухвали слідчого судді про проведення обшуку домоволодіння може бути вручена іншій присутній під час проведення цієї слідчої дії особі. Таке вручення не свідчить про порушення порядку проведення обшуку і не є підставою для визнання протоколу обшуку недопустимим доказом

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 02.04.2026 у справі № 676/1013/23 (провадження № 51-3938км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135515722>

9.5. Огляд (ст. 237 КПК)

Для огляду під'їзду в багатоквартирному будинку дозвіл всіх власників квартир у будинку не потрібен. Огляд місця події є слідчою дією, яку можна проводити навіть до внесення відомостей до ЄРДР. Той факт, що огляд приміщення було проведено

через невеликий проміжок часу після внесення відомостей про це кримінальне правопорушення до ЄРДР, не є порушенням вимог КПК

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 28.04.2026 у справі № 165/1571/22 (провадження № 51-4735км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136114374>

Огляд мобільного телефона, проведений органом досудового розслідування під час огляду місця події за добровільною згодою власника, який надав пароль доступу, без подолання систем логічного захисту, та дослідження інформації, що була наявна в мобільному телефоні, шляхом увімкнення телефона та огляду текстових повідомлень, які в ньому знаходилися й доступ до яких не був пов'язаний із наданням володільцем відповідного сервера (оператором мобільного зв'язку) доступу до електронних інформаційних систем, не порушує вимог КПК

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 29.04.2026 у справі № 354/1184/23 (провадження № 51-4645км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136197243>

Той факт, що фототаблиця з фотографіями місця ДТП була долучена до протоколу після проведення огляду місця події та складення відповідного протоколу, не вказує на істотне порушення вимог КПК та недопустимість як доказу протоколу огляду місця події

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 26.05.2026 у справі № 127/28878/24 (провадження № 51-4530км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137071506>

Оперативний працівник, який здійснив фіксування і збереження переписки з телефона, наданого потерпілим, не повинен обов'язково бути спеціалістом у розумінні ч. 7 ст. 237 КПК, адже фотографування і збереження зображень з месенджерів не потребують спеціальних знань

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 17.02.2026 у справі № 285/3755/20 (провадження № 51-611км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134384294>

9.6. Отримання зразків для експертизи (ст. 245 КПК)

Оскільки відібрання в обвинуваченого, який перебуває у несвідомому стані, зразків крові для встановлення факту сп'яніння, з огляду на обставини ДТП, було обов'язковим, проводилося на підставі постанови слідчого, у закладі охорони здоров'я медичним працівником, то права обвинуваченого в ході відібрання біологічних зразків не були порушені, підстави для визнання недопустимими протоколу та висновку експерта відсутні

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 16.06.2026 у справі № 143/612/24 (провадження № 51-237км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137851090>

10. Негласні слідчі (розшукові) дії

10.1. Слідчий суддя, який здійснює розгляд клопотань щодо негласних слідчих (розшукових) дій (ст. 247 КПК)

Розгляд клопотань уповноважених працівників оперативних підрозділів чи слідчого/прокурора про проведення НСРД у межах оперативної справи або в межах кримінального провадження може здійснюватися не лише головою апеляційного суду чи його заступниками, а й іншими слідчими суддями, призначеними в порядку, визначеному ст. 247 КПК та Законом «Про судоустрій і статус суддів»

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 20.01.2026 у справі № 758/3123/16 (провадження № 51-1198км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133828710>

10.2. Контроль за вчиненням злочину (ст. 271 КПК)

У матеріалах кримінального провадження має міститися інформація про походження грошових коштів, які використовувалися під час контролю за вчиненням злочину. Ці кошти можуть бути як отримані зі спеціальних фондів органів правопорядку, так і надані особисто заявниками. Використання особистих коштів під час проведення НСРД у виді контролю за вчиненням кримінального правопорушення автоматично не обумовлює недопустимості фактичних даних щодо видачі грошових коштів чи результатів такої НСРД

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 11.03.2026 у справі № 742/502/24 (провадження № 51-3381км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134881185>

Складання протоколу контролю за вчиненням злочину, в якому відображено відомості лише про події, які відбувалися приховано від обвинуваченого, за його відсутності, не може вважатися порушенням процесуального закону

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 17.02.2026 у справі № 758/1780/17 (провадження № 51-4254км21) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134266616>

10.3. Використання конфіденційного співробітництва (ст. 275 КПК)

Залучення до конфіденційного співробітництва є однією з організаційних умов проведення слідчих або розшукових дій. Стаття 275 КПК не передбачає форму, у якій має відбуватися залучення таких осіб. У КПК не міститься приписів щодо оформлення у формі постанови рішення про залучення особи до участі в НСРД, тому її відсутність у матеріалах провадження не є підставою для визнання результатів НСРД недопустимим доказом

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 17.02.2026 у справі № 758/1780/17 (провадження № 51-4254км21) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134266616>

11. Закінчення досудового розслідування. Продовження строку досудового розслідування

11.1. Закриття кримінального провадження та провадження щодо юридичної особи (ст. 284 КПК)

Обов'язковою умовою визнання судом кримінального правопорушення таким, що пов'язане з домашнім насильством, незалежно від його родового чи безпосереднього об'єкта, є відображення зазначеного у формулюванні обвинувачення із встановленням органами досудового розслідування відповідних фактичних обставин (ступінь родинних відносин або спорідненості).

Враховуючи, що поняття «співмешкання» автоматично і безумовно не свідчить про те, що особи перебувають у сімейних або близьких відносинах у розумінні приписів Закону № 2229-VIII, посилання на вчинення кримінального правопорушення стосовно «співмешканки» не створює належного підґрунтя до висновку, що кримінальне правопорушення пов'язане з домашнім насильством

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 25.03.2026 у справі № 135/1128/25 (провадження № 51-4420км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135274865>

11.2. Відкриття матеріалів іншій стороні (ст. 290 КПК)

Виконання стороною обвинувачення після завершення досудового розслідування проступку (дізнання) правил, передбачених ст. 290 КПК, які, серед інших, забезпечують реалізацію права на захист від обвинувачення у вчиненні злочину, а не тих, що встановлені з цією метою в ч. 5 ст. 301 КПК за обвинуваченням у скоєнні найменш суспільно небезпечного кримінального правопорушення – проступку, не є істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону, оскільки забезпечує належне ознайомлення сторони захисту із матеріалами дізнання, що становить дієве підґрунтя до належної реалізації права на захист від висунутого обвинувачення

Постанова ОП ККС ВС від 19.01.2026 у справі № 301/3018/23 (провадження № 51-2997кмо25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133656391>

Невідкриття у порядку ст. 290 КПК медичної документації потерпілої, на підставі якої сформовано висновок судово-медичної експертизи, з врахуванням відсутності доказів порушення стороною захисту питання про відкриття цих документів на стадії виконання вимог ст. 290 КПК, не є істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону та не зумовлює визнання вказаного експертного дослідження недопустимим доказом. Втрата медичної картки після проведення експертизи не спростовує достовірності висновків експерта, не нівелює проведених досліджень та не ставить під сумнів зроблені на їх основі висновки

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 29.01.2026 у справі № 753/7920/18 (провадження № 51-2123км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133782728>

11.3. Обвинувальний акт і реєстр матеріалів досудового розслідування (ст. 291 КПК)

Формальні невідповідності реєстру матеріалів досудового розслідування (зазначення анкетних даних місця реєстрації обвинуваченого, відсутність в адресах індексу та нумерації, неправильне зазначення типу матеріалів, зазначення чину слідчого і незазначення чину прокурора) не впливають на законність і обґрунтованість постановлених судових рішень та не є предметом оскарження до суду касаційної інстанції

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 12.02.2026 у справі № 497/2392/22 (провадження № 51-976км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134124010>

12. Особливості спеціального досудового розслідування кримінальних правопорушень

12.1. Загальні положення спеціального досудового розслідування (ст. 297-1 КПК)

У спеціальному судовому провадженні *in absentia* щодо особи, яка переховується на тимчасово окупованій території з метою ухилення від кримінальної відповідальності, право на захист забезпечується через обов'язкове представлення її інтересів захисником. Саме він як професійний адвокат може самостійно забезпечувати представлення позиції сторони захисту перед судом і те, що така позиція не була обговорена з обвинуваченою, є логічною складовою процедури провадження, яке здійснюється *in absentia*

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 27.01.2026 у справі № 186/650/22 (провадження № 51-3289км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133719639>

13. Особливості досудового розслідування кримінальних проступків

13.1. Клопотання прокурора про розгляд обвинувального акта у спрощеному провадженні (ст. 302 КПК)

Дотримання умов, передбачених ст. 302 КПК, з боку сторони обвинувачення дозволяє суду розглядати обвинувальний акт у спрощеному порядку без проведення судового розгляду в судовому засіданні. Тобто виклик ні обвинуваченої особи, ні інших учасників кримінального провадження не здійснюється, адже в цьому і полягає спрощеність такого судового розгляду

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 24.03.2026 у справі № 641/2247/25 (провадження № 51-4543км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135309517>

14. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування

14.1. Ухвали слідчого судді, які можуть бути оскаржені під час досудового розслідування (ст. 309 КПК)

Ухвала слідчого судді про звернення застави в дохід держави не входить до переліку ухвал слідчих суддів, які під час досудового розслідування можуть бути оскаржені в апеляційному порядку

Постанова колегії суддів Третньої судової палати ККС ВС від 26.03.2026 у справі № 643/5763/25 (провадження № 51-4818км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135274873>

Ухвала слідчого судді, якою відмовлено в задоволенні скарги особи на відмову прокурора у внесенні відомостей до ЄРДР в порядку ст. 214 КПК, підлягає апеляційному оскарженню

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 07.04.2026 у справі № 129/1324/25 (провадження № 51-4562км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135577254>

15. Підготовче провадження

15.1. Складання досудової доповіді (ст. 314-1 КПК)

Вирішення питання про необхідність складання досудової доповіді є правом суду та відбувається під час підготовчого судового засідання

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 16.06.2026 у справі № 153/1184/25 (провадження № 51-578км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137649409>

15.2. Вирішення питань, пов'язаних з підготовкою до судового розгляду (ст. 315 КПК)

Право на розгляд кримінального провадження колегіальним складом суду є додатковою гарантією неупередженого і справедливого судового розгляду та невід'ємною складовою права обвинуваченої особи на захист. Інформування обвинуваченого про можливість розгляду кримінального провадження стосовно нього колегіальним складом суду ще до початку судового розгляду дозволить підготуватись до реалізації такого права, і його рішення з цього питання буде виваженим та обґрунтованим. Тільки в такому випадку будуть дотримані засади кримінального провадження, в тому числі й забезпечення права на захист, а судовий розгляд буде справедливим

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 13.01.2026 у справі № 335/5886/21 (провадження № 51-7273км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133656417>

16. Судовий розгляд

16.1. Проведення експертизи за ухвалою суду (ст. 332 КПК)

Призначення і проведення експертизи на підставі ухвали суду за клопотанням сторони захисту на стадії судового розгляду не свідчить про її незаконність, якщо висновок експерта отримано у процесуальній формі та з дотриманням прав сторін

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 11.02.2026 у справі № 126/320/22 (провадження № 51-3523км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134123970>

16.2. Проведення процесуальних дій у режимі відеоконференції під час судового провадження (ст. 336 КПК)

Технічним записом судового засідання, який приєднується до матеріалів справи, фактично є журнал судового засідання з унікальним посиланням на цей запис у централізованому файловому сховищі. Віддалене місцезнаходження (у централізованому файловому сховищі) носія інформації із записом судового засідання від паперового примірника матеріалів справи не може свідчити про те, що такий носій відсутній в матеріалах провадження

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 06.05.2026 у справі № 676/3088/24 (провадження № 51-4333км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136428044>

16.3. Зміна обвинувачення в суді (ст. 338 КПК)

Про перекваліфікацію дій винної особи йде мова тоді, коли діяння цієї особи, яке згідно з обвинувальним актом ставиться їй у вину, підлягає кваліфікації за менш тяжкий злочин, ніж це зазначено в обвинувальному акті. Якщо ж вчинення конкретного діяння органом досудового розслідування особі у вину не ставилося, то суд, відповідно, не може вийти за межі висунутого обвинувачення і додатково встановити обставини кримінального провадження, які не були зазначені в обвинувальному акті

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 23.06.2026 у справі № 369/19664/24 (провадження № 51-1573км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137691105>

16.4. Визначення обсягу доказів, що підлягають дослідженню, та порядку їх дослідження (ст. 349 КПК)

Якщо обставина, яка підлягає доказуванню у кримінальному провадженні, заперечується стороною, то підстави для застосування спрощеної процедури судового розгляду, передбаченої ч. 3 ст. 349 КПК, у цій частині відсутні

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 19.03.2026 у справі № 706/1190/24 (провадження № 51-1939км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135309491>

16.5. Допит свідка (ст. 352 КПК)

Допит залегенованої особи свідка, до якого у кримінальному провадженні застосовано заходи безпеки, може проводитися в режимі відеоконференції з іншого залу судового засідання. Ці показання можуть бути джерелом доказів у розумінні положень ст. 84 КПК, якщо допит проведено з дотриманням правил, передбачених ст. 352 КПК

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 11.03.2026 у справі № 742/502/24 (провадження № 51-3381км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134881185>

16.6. Судові дебати (ст. 364 КПК)

Під час судових дебатів учасники судового провадження виступають з промовами, а суд може відновити з'ясування обставин та перевірку їх доказами. Проведення будь-яких інших процесуальних дій, як-то, розгляд клопотань, заяв, в КПК не передбачено

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 03.06.2026 у справі № 511/1762/20 (провадження № 51-2553км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137226568>

Висловлення головуючим під час судових дебатів зауваження обвинуваченому, який повторно озвучував ті ж самі тези та цитував норми закону, не свідчить про обмеження його права на захист, якщо такі дії судді спрямовані на забезпечення в судовому засіданні належного порядку

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 19.03.2026 у справі № 335/6584/22 (провадження № 51-492км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135124524>

17. Судові рішення

17.1. Порядок ухвалення судових рішень, їх форма (ст. 371 КПК)

Ухвали, постановлені судом без виходу до нарадчої кімнати, заносяться секретарем в журнал судового засідання. КПК не містить вимог щодо внесення у вирок суду клопотань учасників процесу, що були вирішені усно, без виходу в нарадчу кімнату

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 07.05.2026 у справі № 766/8881/23 (провадження № 51-661км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136428065>

17.2. Проголошення судового рішення (ст. 376 КПК)

Надсилання сторонам копії резолютивної частини судового рішення кримінальним процесуальним законом не передбачено, оскільки обов'язковому оприлюдненню підлягає лише повний текст судового рішення, а не його резолютивна частина

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 09.04.2026 у справі № 192/259/23 (провадження № 51-464км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135804753>

17.3. Виправлення описок і очевидних арифметичних помилок у судовому рішенні (ст. 379 КПК)

Оскарження ухвали про внесення виправлень у судові рішення або ж відмову у їх внесенні має здійснюватися в тому ж порядку, що й судового рішення, щодо якого вирішувалося питання про виправлення.

Під час вирішення цього питання мають бути враховані обмеження права на оскарження судового рішення, передбачені КПК

Постанова ОП ККС ВС від 09.03.2026 у справі № 712/11657/25 (провадження № 51-3615кмо25)
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/134881170>

17.4. Роз'яснення судового рішення (ст. 380 КПК)

Роз'ясненню підлягають ті судові рішення, які прийняті за результатами судового провадження в судовому засіданні та якими вирішено питання, що становило предмет його розгляду.

Заяви про роз'яснення таких рішень суд повинен розглянути в окремому судовому засіданні після повідомлення особи, яка звернулася із такою заявою, й учасників судового провадження та за результатами судового розгляду постановити ухвалу про роз'яснення судового рішення або відмову в його роз'ясненні.

Якщо ж заявник просить роз'яснити судові рішення, яке не було результатом судового провадження і не становило предмет його розгляду, то суд за результатами розгляду такої заяви повинен постановити ухвалу про роз'яснення судового рішення або відмову у його роз'ясненні без призначення судового засідання.

Питання про те, чи є судові рішення таким, що прийняте за результатами судового провадження, тобто чи становило воно предмет розгляду, суд вирішує з урахуванням підстав відкриття та здійснення конкретного провадження.

Якщо заявник просив роз'яснити судові рішення, яке не є самостійним предметом роз'яснення за процедурою, визначеною ст. 380 КПК, оскільки не є результатом судового розгляду, то суд апеляційної інстанції вправі відмовити у відкритті провадження або закрити апеляційне провадження в разі, якщо воно було відкрите за апеляційною скаргою на ухвалу місцевого суду за підсумком розгляду такої заяви

Постанова ОП ККС ВС від 02.02.2026 у справі № 766/2466/24 (провадження № 51-107кмо25)
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/133909925>

18. Провадження в суді апеляційної інстанції

18.1. Судові рішення, які можуть бути оскаржені в апеляційному порядку (ст. 392 КПК)

Ухвала місцевого суду, що постановлена без виходу до нарадчої кімнати, якою відмовлено у роз'ясненні ухвали цього ж суду про продовження строку тримання під вартою, окремому апеляційному оскарженню не підлягає

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 06.04.2026 у справі № 766/2466/24 (провадження № 51-107км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135589878>

Ухвала місцевого суду, що постановлена без виходу до нарадчої кімнати, якою відмовлено у роз'ясненні ухвали цього ж суду про відмову в задоволенні заяви про відвід прокурора, окремому апеляційному оскарженню не підлягає

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 06.04.2026 у справі № 766/2466/24 (провадження № 51-107км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135589876>

18.2. Право на апеляційне оскарження (ст. 393 КК)

Органи або установи виконання покарань не наділені правом на апеляційне оскарження судових рішень суду першої інстанції, прийнятих за результатами розгляду їхнього клопотання (подання), яке стосується питань виконання вироку.

Якщо після відкриття апеляційного провадження буде встановлено, що апеляційний розгляд здійснюється за апеляційною скаргою особи, яка не має права її подавати, – суд апеляційної інстанції має постановити ухвалу про закриття апеляційного провадження

Постанова ОП ККС ВС від 01.06.2026 у справі № 621/3410/23 (провадження № 51-603кмо26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137216078>

У керівника чи заступника керівника окружної прокуратури, якщо вони не брали участі в судовому розгляді, відсутнє право на апеляційне оскарження прийнятого місцевим судом рішення за результатами розгляду подання органу пробації про заміну покарання засудженому

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 01.06.2026 у справі № 756/6907/22 (провадження № 51-1372км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137226561>

18.3. Особливості апеляційного оскарження окремих судових рішень (ст. 394 КПК)

КПК не містить заборони на апеляційне оскарження потерпілим вироку, ухваленого в порядку ч. 3 ст. 349 КПК, з підстав невідповідності призначеного покарання ступеню тяжкості кримінального правопорушення та особі засудженого через м'якість

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 23.06.2026 у справі № 369/19664/24 (провадження № 51-1573км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137691105>

18.4. Порядок і строки апеляційного оскарження (ст. 395 КПК)

Якщо ухвала слідчого судді постановлена без виклику особи, інтересів якої вона стосується та яка її оскаржує, строк апеляційного оскарження для такої особи обчислюється з дня отримання нею копії судового рішення незалежно від наявності інших джерел інформування про прийняте рішення. Наявність у справі супровідного листа про направлення копії ухвали слідчого судді не є належним підтвердженням її отримання учасником провадження

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 02.04.2026 у справі № 755/11535/25 (провадження № 51-4537км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135479269>

Обов'язок доведення поважності причин пропуску строку на апеляційне оскарження покладається на особу, яка звертається з відповідним клопотанням про його поновлення. Якщо строк на апеляційне оскарження пропущено захисником, який є самостійним суб'єктом права на апеляційне оскарження, то саме він повинен обґрунтувати поважність причин пропуску такого строку та навести конкретні умови, які об'єктивно перешкодили йому своєчасно подати апеляційну скаргу, а не посилається на обставини, що стосуються підзахисного

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 17.03.2026 у справі № 727/14791/25 (провадження № 51-378км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135044550>

Помилкове подання адвокатом апеляційної скарги на ухвалу слідчого судді місцевого суду до АП ВАКС, а не до апеляційного суду загальної юрисдикції, не є поважною причиною пропуску строку апеляційного оскарження

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 12.05.2026 у справі № 757/39249/25-к (провадження № 51-4617км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136428080>

Якщо суд видалився до нарадчої кімнати без визначення часу оголошення ухвали чи її резолютивної частини, а рішення сторонам не оголошувалося, сама лише присутність захисника під час судового розгляду до видалення суду в нарадчу кімнату не свідчить про обізнаність з мотивами прийнятого судом рішення до дня фактичного отримання копії ухвали суду та не може бути підставою для відмови захиснику в поновленні строку на апеляційне оскарження

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 05.05.2026 у справі № 945/1657/23 (провадження № 51-4491км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136544679>

18.5. Вимоги до апеляційної скарги (ст. 396 КПК)

Апеляційна скарга, подана батьком в інтересах сина, підписана цифровим підписом останнього, є їхньою спільною скаргою, оскільки має підпис особи, в інтересах якої її подано, і повною мірою виражає особисту волю особи, яка безпосередньо звернулася до суду

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 20.01.2026 у справі № 991/12016/25 (провадження № 51-4694км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133421661>

18.6. Залишення апеляційної скарги без руху, її повернення або відмова відкриття провадження (ст. 399 КПК)

Чинним законодавством не встановлено жодних особливостей щодо оформлення документів про надання правової допомоги в інтересах померлих осіб, які потребують реабілітації у кримінальному провадженні

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 19.02.2026 у справі № 991/2339/22 (провадження № 51-2867км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134323141>

Під час вирішення питання щодо наявності підстав для відкриття апеляційного провадження визначальним є те, чи може суд апеляційної інстанції в межах своїх повноважень розглядати таку апеляційну скаргу та, навіть з огляду на наявність очевидних недоліків цієї скарги, задовольнити її частково. Якщо ж такі обставини мають місце, то суд не позбавлений можливості визначити межі цієї апеляційної скарги, забезпечивши таким чином особі доступ до правосуддя в порядку, передбаченому КПК

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 29.01.2026 у справі № 484/5239/23 (провадження № 51-1503км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133947331>

Положеннями ст. 399 КПК передбачено, що рішення про залишення апеляційної скарги без руху не може бути застосоване до апеляційних скарг, поданих на ухвали слідчих суддів, однак вимагає від суду в будь-якому випадку встановити, що така скарга подана без додержання вимог, передбачених ст. 396 КПК. У разі сумнівів щодо ідентифікації автора документа апеляційний суд повинен перевірити наявність/відсутність електронного підпису апелянта

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 04.05.2026 у справі № 757/52457/25 (провадження № 51-4471км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136392417>

Пропуск заявником строку на апеляційне оскарження судового рішення, зумовлений тим, що суд першої інстанції видав йому протилежні за змістом копії судових рішень та обмежив доступ до рішення в ЄДРСР без належного документального підтвердження отримання сторонами коректної копії, є підставою для поновлення пропущеного строку

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 02.06.2026 у справі № 592/14858/25 (провадження № 51-870км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137226597>

Коли особа надала згоду на отримання процесуальних документів на її електронну адресу в Єдиній судовій інформаційно-комунікаційній системі (у системі «Електронний суд»), вона обґрунтовано очікує отримати повний текст ухвали в електронному виді після його підписання судом, і пропуск строку оскарження не є наслідком невинуватеної бездіяльності особи, якщо вона подала скаргу без затримок після отримання судового рішення

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 11.06.2026 у справі № 619/7773/25 (провадження № 51-1081км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137414085>

18.7. Підготовка до апеляційного розгляду (ст. 401 КПК)

Проведення судового засідання в апеляційному суді за відсутності обвинуваченого, якого було примусово видворено з України, не є істотним порушенням кримінального процесуального закону, якщо його участь не була обов'язковою, в суді апеляційної інстанції був присутній захисник, обвинувачений самостійно не звертався з клопотанням про бажання брати участь у судовому засіданні шляхом проведення відеоконференції, суд апеляційної інстанції не позбавляв його можливості брати участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції в порядку, передбаченому КПК

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 26.01.2026 у справі № 343/734/17 (провадження № 51-4983км19) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133909933>

18.8. Відмова від апеляційної скарги, зміна і доповнення апеляційної скарги під час апеляційного провадження (ст. 403 КПК)

Подана обвинуваченим, який перебуває під вартою, заява про вимушену відмову від апеляційної скарги потребує перевірки апеляційним судом на предмет добровільності такої відмови та розуміння обвинуваченим її наслідків

Постанова колегії суддів Третньої судової палати ККС ВС від 04.02.2026 у справі № 631/940/24 (провадження № 51-3446км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133947409>

18.9. Межі перегляду судом апеляційної інстанції (ст. 404 КПК)

Неточність формулювання апеляційної вимоги, з урахуванням компетенції суду апеляційної інстанції (ч. 2 ст. 404 КПК), не перешкоджає суду вирішити питання про відкриття апеляційного провадження

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 09.06.2026 у справі № 285/3433/24 (провадження № 51-2976км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137649437>

У кримінальних провадженнях, які стосуються дорожньо-транспортних подій, експертне дослідження може вплинути на остаточне рішення або позначитися на остаточному рішенні суду. Тому право захисту спростовувати висновки експертів, надані обвинуваченням, за допомогою іншого висновку, наданого захистом, має бути забезпечене судом. Необґрунтоване відхилення аргументів сторони захисту щодо перевірки у процесуальний спосіб експертного висновку та його оцінки з точки зору допустимості порушує засади змагальності та принципи справедливості судового розгляду

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 16.06.2026 у справі № 132/1925/23 (провадження № 51-426км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137691141>

Осіб, щодо яких кримінальне провадження слухається окремо і які не переходять від суду, можна допитати в тому провадженні, у якому особу обвинувачують у спільному вчиненні з ними інкримінованого злочину, для встановлення кваліфікуючої ознаки кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 189 КК (вчинення вимагання групою осіб), яку було інкриміновано обвинуваченому

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 17.02.2026 у справі № 285/3755/20 (провадження № 51-611км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134384294>

Внесення прокурором поза межами строків на апеляційне оскарження змін до апеляційної скарги, які тягнуть за собою погіршення становища обвинуваченого, не допускається. Суд апеляційної інстанції, з огляду на положення статей 404, 405 КПК, позбавлений процесуальної можливості вийти за межі вимог апеляційної скарги прокурора про погіршення становища обвинуваченого і скасувати вирок суду першої інстанції на підставі п. 4 ч. 1 ст. 420 КПК в частині застосування до обвинуваченого положень ст. 75 КК та ухвалити новий вирок з підстави, про яку прокурор в апеляційній скарзі не зазначав

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 14.05.2026 у справі № 752/8280/23 (провадження № 51-519км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136690427>

18.10. Апеляційний розгляд (ст. 405 КПК)

Неможливість повторного допиту свідка у зв'язку з його смертю не дає апеляційному суду права оцінювати його показання лише на підставі їх переказу стороною захисту, за можливості перевірити зміст цих показань шляхом відтворення технічного запису судового засідання місцевого суду

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 17.06.2026 у справі № 474/1673/23 (провадження № 51-929км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137538025>

18.11. Істотні порушення вимог кримінального процесуального закону (ст. 412 КПК)

Нерозгляд доводів апеляційної скарги або перевірка судового рішення, яке не є предметом апеляційного оскарження, свідчить про істотне порушення вимог кримінального закону, що відповідно до положень п. 1 ч. 1 ст. 438 КПК є підставою для скасування ухвали апеляційного суду. Наступні стадії кримінального провадження не усувають обов'язку суду апеляційної інстанції надати належну оцінку судовому рішенню, законність якого була оскаржена у встановленому законом порядку

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 15.01.2026 у справі № 461/7056/25 (провадження № 51-3816км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133421604>

19. Провадження в суді касаційної інстанції

19.1. Відкриття касаційного провадження (ст. 428 КПК)

У разі відкриття касаційного провадження за касаційною скаргою на ухвалу про повернення апеляційної скарги, якщо після надходження матеріалів провадження до касаційного суду стало відомо, що апеляційний суд надалі все ж таки відкрив апеляційне провадження за апеляційною скаргою цього учасника провадження та за результатами її розгляду постановив рішення по суті, касаційне провадження належить закрити

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 05.05.2026 у справі № 629/2726/23 (провадження № 51-1599км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136392425>

20. Провадження за нововиявленими або виключними обставинами

20.1. Підстави для здійснення кримінального провадження за нововиявленими або виключними обставинами (ст. 459 КПК)

Оскільки ухвала слідчого судді про відмову в задоволенні скарги на постанову слідчого про закриття кримінального провадження підлягає апеляційному оскарженню на підставі ч. 2 ст. 309 КПК, то й ухвала слідчого судді про відмову в її перегляді за нововиявленими обставинами також може бути оскаржена в апеляційному порядку

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 03.02.2026 у справі № 523/17459/23 (провадження № 51-4499км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134041202>

20.2. Відкриття кримінального провадження за нововиявленими або виключними обставинами (ст. 464 КПК)

Одноособовий розгляд суддею апеляційного суду заяви особи про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами не узгоджується з вимогами ч. 11 ст. 35 КПК

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 17.06.2026 у справі № 201/1790/26 (провадження № 51-1148км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137499139>

20.3. Порядок здійснення перегляду судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами (ст. 466 КПК)

Вирішення апеляційним судом питань, пов'язаних із переглядом за нововиявленими обставинами вироку цього суду, постановленого ним у порядку КПК 1960 року як судом першої інстанції, суперечить правилам інстанційної підсудності, визначеним статтями 33, 463 КПК, та є істотним порушенням вимог КПК. Тому розгляд заяви особи, засудженої вироком апеляційного суду як суду першої інстанції, повинен відбуватись у суді першої інстанції

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 18.05.2026 у справі № 1-8/2005 (провадження № 51-218км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136828008>

21. Кримінальне провадження щодо діяння, кримінальна протиправність якого була встановлена законом, що втратив чинність

21.1. Особливості судового провадження (ст. 479-2 КПК)

Апеляційний суд, розглядаючи апеляційну скаргу прокурора на виправдувальний вирок у кримінальному провадженні щодо діяння, кримінальна протиправність якого була встановлена законом, що втратив чинність, повинен розглянути цю скаргу щодо незаконності ухвалення виправдувального вироку, дати мотивовані відповіді на доводи щодо наявності або відсутності в діях особи складу інкримінованого їй кримінального правопорушення та постановити рішення, передбачене одним із пунктів ст. 407 КПК, з урахуванням приписів статей 284, 479-2 КПК

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 23.02.2026 у справі № 381/1863/18 (провадження № 51-4587км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134456383>

22. Кримінальне провадження щодо окремої категорії осіб

22.1. Повідомлення про підозру (ст. 481 КПК)

Вручення адвокату повідомлення про підозру слідчим, який входив у групу слідчих, визначених здійснювати досудове розслідування кримінального провадження щодо адвоката, з огляду на те, що саме повідомлення про підозру складене та підписане уповноваженим суб'єктом – прокурором, не порушує гарантій професійної діяльності адвоката та визначеного ст. 481 КПК порядку повідомлення про підозру

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 07.05.2026 у справі № 344/16572/13-к (провадження № 51-3586км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136544697>

23. Кримінальне провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру

23.1. Порядок здійснення досудового розслідування у кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів медичного характеру та щодо обмежено осудних осіб (ст. 504 КПК)

Приписи ст. 504 КПК передбачають, що факт визнання особи обмежено осудною обов'язково враховується при призначенні їй покарання, проте не містять імперативної вимоги про застосування примусових заходів медичного характеру. Застосування примусових заходів медичного характеру не є автоматичним наслідком встановлення обмеженої осудності особи.

Застосування примусових заходів медичного характеру вирішується судом у кожному конкретному випадку з урахуванням висновку експертів, характеру та ступеня психічного розладу, ступеня небезпечності особи для себе чи інших осіб, а також інших обставин кримінального провадження

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 05.03.2026 у справі № 299/282/25 (провадження № 51-3991км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134688345>

24. Видача осіб, які вчинили кримінальне правопорушення (екстрадиція)

24.1. Зарахування строку тримання виданої особи під вартою (ст. 577 КПК)

Час тримання особи під вартою на території іноземної держави на виконання доручення України про її екстрадицію зараховується до загального строку відбування покарання, призначеного вироком суду України в цьому кримінальному провадженні

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 08.04.2026 у справі № 607/2285/25 (провадження № 51-4647км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135655444>

25. Особливий режим досудового розслідування, судового розгляду в умовах воєнного стану

25.1. Особливий режим кримінального провадження в умовах воєнного стану (ст. 615 КПК)

В умовах воєнного стану кримінальне провадження щодо злочинів, за які передбачено довічне позбавлення волі, здійснюється колегіально судом у складі трьох суддів. Стаття 615 КПК у редакції Закону від 14.04.2022 № 2201-IX унеможлиблює судовий розгляд кримінального провадження судом присяжних, якщо обвинувальний акт надійшов до суду після 01.05.2022 – дати набрання чинності цією нормою

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 12.02.2026 у справі № 497/2392/22 (провадження № 51-976км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134124010>

У КПК не міститься заборони для суду при підготовці справи до розгляду писати проекти судових рішень і різні варіанти обґрунтування висновків суду, які потім можуть бути використані судом при виготовленні тексту судового рішення

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 16.06.2026 у справі № 183/12045/24 (провадження № 51-483км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137690939>

Огляд судової практики Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду за I півріччя 2026 року. Рішення, внесені до ЄДРСР за період з 01.01.2026 до 30.06.2026 / Упоряд.: управління аналітичної та правової роботи Касаційного кримінального суду департаменту аналітичної та правової роботи. Київ, 2026. – 67 с.

Застереження: видання містить короткий огляд судових рішень Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду. У кожному з рішень викладено лише основний висновок щодо правового питання, яке виникло у справі. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Стежте за нами онлайн

 supreme.court.gov.ua

 fb.com/supremecourt.ua

 t.me/supremecourtua

 @supremecourt_ua

 x.com/supremecourt_ua

 so.supreme.court.gov.ua